

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

(7:de årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

Stockholm 1911, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

N:r 12 December	<p><i>Prenumerationspris:</i> 1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt och 30 öre pr fjärdedels år. Lösnummer 10 öre.</p>	<p>Redaktör: Anna Lindhagen.</p>	<p>Morgonbris' expedition: SIGNE SVENSSON, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm. Annonser & sista sidorna pris 15 öre pr mm.</p>	1911
--------------------	--	---	--	------

Sagan om frid på jorden.

Om frid på jorden lär löftet en gång ha klingat från den öppna skyn. "Sång i hjärtan, vike smärtan, mörka tankar — flyn!" Och många gånger sen har det talats så vackert om detta höga tillstånd, som en gång skuile bli människans arvedel. Och framför allt i religionens namn predikas, som sig bör, denna lära. Men så en dag, med mer eller mindre långt mellanrum, bryter ett s. k. krig ut, och då måste Gud anlitas att välsigna även detta, ty "det kunde inte undvikas".

Vår jord och dess människor civiliseras mer och mer, tillvinna sig allt fler och fler kulturella

värden, men hur förvaltas dessa? Ifrån att ha varit mer eller mindre barbarer och fört krig stater och stammar emellan på efter förhållandena "hederligt" sätt ha vi gått in i en allt högre civilisation på alla områden, men föra dock numera inte krig utan rövartåg och

slaktningar i dess allra simplaste som hemskaste former. Vad som nu pågår i Tripolis har uppkallat all världens humanister till protester mot vad som där tilldrar sig; man står bestört och förskräckt inför de skändligheter som iscensatts från det land, vilket till kom-

mande år ju hos sig skall hälsa välkomna representanter från en hel världs vänner av **fred.**

Våra protester hjälpa ej nu, det är sant, men detta får ej avvålla oss från att dock uttala dem, att visa, att vi med avsky och vämjelse följa med och höra hur *människor* på kommando kunna bli som vilddjur, vilka, sedan de väl fått blodad tand, intet sky. — Vi få höra hur de icke sky att även misshandla kvinnor och barn.

Madonna av Filippino Lippi. Italiensk mästare på 1400-talet.

Det är kvinnoverk att lindra lidanden och lika mycket är det kvinnans plikt att framför alla andra ge uttryck åt sin fasa och förakt för dessa barbariska lagar, som tillåta mord och rån och stympning.

En uppmaning ställes därför till kvinnoklubbarna att avgiva protest mot kriget, militarismen och dessas upphov kapitalismen.

Vi arbetarekvinnor måste alltid vara vakna mot våldets makt, vare sig det tar uttryck i vårt eget land eller i andra. Överallt finnas de som få lida oskyldigt och bli utsatta för den grymhet som krig medför.

Vi måste avgiva protest mot barbariets triumfering och giva löfte att alltid vara med i den ar-

betets här som kämpar för "bröd, frihet och självansvar".

Kvinnor! Glöm ej att bidra till att sagan om frid på jorden ej alltid må förbli en saga.

Arbetsutskottet.

Aruna.

En indisk legend.

Av Willy Löwenthal.

Från tyskan översatt av Ellen Michélsen.

— Solgud,
Strålände i glans och prakt,
Blommande i guld och purpur:
Vänd ditt stråleöga
Signande till oss. —
Indra,
Lysande
Varats källa,
Sänd ditt ljus
I våra törstande själar! —

Brahma välsigne Eder, mina vänner, som hava kommit för att lyssna till mina ord. Så att I icke trötta varden av arbetsdagens möda, så att I icke slöa och gudlöse varden; öppnen Edra öron, att jag må ingjuta i dem den ande, som över mig svävar och som gör mig till sin mun. Ty jag är endast ett fat, till randen fyllt med ett kosteligt vin, ett horn och en trumpet, i vilken Herren inblåser sin ande, en punkt och en krets.

Låten mig berätta Eder om Aruna, den bländande rena, som en gång skall uppstå och leva i tusen och tusen år. För henne är det vi alla leva, för henne, som är ande och själ med oss och mänsklighetens sista blomma. Allt av rena tankar, som någonsin uppkommo hos människorna, skall bo i henne, allt vad en människa någonsin av godhet och skönhet uppnått skall finnas i henne, — en sista höjd, en bergtopp skall hon vara: mänsklighetens krona. För henne och endast för henne bemödar sig människosjälen, lever ett liv i tusen gestalter, flyr ur den döda kroppen i en ny, levande: — ett evigt kretslopp — en evig luttring. Men en gång

Ur "Kvinnan och arbetet".

av

Olive Schreiner.

Kap. PARASITISM.

Är det så, att maskinerna och naturens bundna drivkrafter i framtiden till stor del komma att ersätta människohanden och människofoten vid arbetet för nationernas beklädnad och bespising? Skola dessa industrigrenar ej längre förbli hemarbete? I så fall fordra vi på fabriken, magasinet, fältet, överallt där maskinerna inkräktat vår forna arbetsmark, att, också vi, få plats som ledare, kontrollanter och ägare. Skall barns bördens uppgift blott tillfalla en del av vårt kön? Då fordra vi för dem ibland oss som icke få taga någon del därute ett jämgott, lika aktat och viktigt socialt arbetsfält. Är det så, att fostran av människovarelser skall bli en mer och mer kost- och mödosam syssel-ättning, deras uppfostran och bildning en allt svårare, mera invecklad och mera vetenskaplig konst, då fordra vi för oss själva den bildning och träning, som skola sätta oss i stånd att undervisa det släkte vi föda till världen. Är det så, att kravet på barnafödelse till den grad kommer att minskas, att till och med i deras liv som äro barnaföderskor det endast kommer att upptaga ett halvt dussin av de sjuttio år som äro människan beskärda? Då fordra vi, att för oss öppnas ännu en utväg att med värdighet och värde fylla de många övriga årens historia. Skall intellektuell möda allt mer och mer ersätta musklernas kraftansträngning i livets arbete? Då fordra vi för vår del den bildning och den handlingsfrihet,

som kunna förläna oss den kännedom om livet och den intellektuella spänstighet och styrka som sätta oss i stånd att fullgöra samma proportion av mentalt livsarbete som förut kommit på vår lott av fysiskt. Skola släktets styresmän framdeles icke utgöras av konungen och drottningen utan av folken som helt? Då fordra vi, såsom utgörande hälften av folken, vår fulla drottningadel i styrelsens och lagstiftningens arbete. Långsamt men beslutsamt fordra vi, då de gamla arbetsfälten stängas och översvämmas bakom oss, tillträde till de nya.

Denna fordran framställa vi icke endast för vår egen skull utan för släktets bästa.

En ryttare som en mörk natt rider fram genom en okänd trakt känner kanske hur hästen rycker till under honom; den stegrar sig, är nära att kasta honom till marken. I mörkret förbannar han måhända djuret och tror, att det ej vill annat än kasta av honom och befria sig från sin börda. Men när morgonen gryr och lyser upp de berg och dalar han passerat, ser han sig om och märker kanhända att just den plats där djuret stegrat sig, slagit hovarna i jorden och vägrat att gå fram på den gamla vägen, utgjorde randen av ett förfärligt brådjud, ned i vilket ännu ett steg skulle störtat både häst och ryttare. Och då inser han kanske, att det var en instinkt, visare än hans egen, som förmådde djuret, fastän mörker rådde, att springa tillbaka och söka en ny stig, på vilken de i trygghet kunde färdas båda två.

I det virrvarr och mörker som nu råda, kan det tyckas att kvinnan i sin önskan att finna nya vägar till arbete och sysselsättning endast ledes av en opålitlig impuls eller att hon själviskt

söker blott sitt eget bästa på bekostnad av släktets, som hon så länge och så troget burit framåt. Men när en ljusare framtid dagats och den innevarande tidens dimmor skingrats — männe det inte då blir klart, att det icke är endast för egen del utan för hela släktets skull kvinnan sökt sig nya stigar?

Ty må det noga beaktas vilken vår ställning är, då vi i dag som kvinnor begära nya arbetsfält och en omdaning av vårt förhållande till livet.

Upprepade gånger, så säger oss historien, när människovarelserna nått till en viss höjd av materiell civilisation, har en förunderlig tendens att bli mer eller mindre parasitisk framträtt hos kvinnan. De sociala förhållandena ha varit ägnade att framtaga henne alla former av aktivt medvetet socialt arbete och reducerat henne, likt det lägsta kryp, till det blotta utövandet av sina sexuella funktioner. Och resultatet av denna parasitism har alltid varit en förminskning av livskraft och intelligens hos kvinnan, efter en längre eller kortare tidrymd följd av samma symtom hos hennes manliga ättlingar inom hela det samhälle hon tillhör.

Det kan dock sägas, att i det förflutna historia ha farorna för könsparasitism aldrig hotat mer än en liten del av människosläktets kvinnliga medlemmar, och dessa ha uteslutande tillhört någon härskande ras eller klass, ty den stora massan av kvinnor under dem har alltid varit tvungen att åtaga sig många former av ansträngande verksamhet. Det är den dag som är och under vår moderna civilisations egendomliga villkor, som könsparasitismen för första gången blivit en mer eller mindre avlägsen fara för flertalet av civiliserade kvinnor, ja, hotar att bli det för alla.

i fjärran, fjärran tider skall ett flickebarn födas, höljet till den sista, klara, härliga människosjälen: Aruna!

I det året, då hon födes, skola alla blommor sjutton gånger blomma och alla träd sjutton gånger bära frukt, och det vrålande havet skall återbörda landet alla skatter det slukat, och jorden skall öppna sina hemligaste kamrar och lyfta alla ädla stenar mot solen.

Men Aruna skall växa upp i oförliknelig skönhet; den som ser hennes strålande ögon störtar för hennes fötter till jorden och förbrinner av het kärlek till henne, alla betvingar hon med sina blickars mildhet, med sina härliga lemmars skönhet. — Så kommer dagen, då konungen låter kalla henne till sin maka. Ett underbart tempel av marmor bygges åt henne, hon sitter på en tron av agat, och man offerar åt henne myrra, nardus och ambra, rökelse och frukter från fältet, de kostligaste, — och allt, det, som älskas mest, och det som svårast umbäres. Trofast blir hon värdnad och värdad, som en ädelsten, att icke skuggan av något orent må beröra henne, att icke fruktan och bekymmer må närma sig henne. Tusen kvinnor

äro hennes tjänare, men hon behöver dem ej. Endast en vink i hennes öga — och hela folket vill uppfylla hennes önskan.

Men kärlek och hat bo tätt intill varandra i människornas hjärtan, och aldrig bata människorna mera än där, varest de förut vördnadsfullt hava tillbedit.

En dag finner man henne i armarna på en främmande man. Det är en hög, strålögder man med ett blottat svärd i handen och en hjälm av drivet guld på de ljusa lockarna. Men han är med ens försvunnen, då man vill gripa honom. Dock, hon stannar kvar och folkets kärlek förbyts i rasande vrede.

»Hon är ond!» tjuta de — »hon har förnedrat sig och dragit oss alla ned i smutsen. Hon måste dö!» —

Och så går en dag och ännu en, men på aftonen den tredje dagen för man henne till döden. I hennes eget tempel är bålet tillrett; tunga, svarta täcken täcka golvet och hänga mellan pelarna, att inte det svagaste ljud, den finaste ljusstråle må tränga dit in. Sju väldiga facklor lysa över mängden, som

tätt sammanträngd, stum och orörlig, väntar de sista stunderna.

Då ljuder gong-gongen!

Ensam, endast förd av en gosse, skri-der Aruna genom hallen. Blinda kvinnor hava tvungits att hölja hennes ansikte, ty vem svarar för — så hava människorna sagt — att vi ej återigen falla ned och tillbedja henne, då vi se hennes ljuva ögon?

Nu står hon på vedhögen, hennes svaga fötter darra på de grova träna — Så breder hon plötsligt ut armarna och ropar:

»Du härlige, för vars skull jag nu måste lida den bittra döden, hjälp mig! Ännu är jag ej glad åt förintelsen; min kropp är en tom frukt, ej har jag njutit en moders lycka. Mina ögon och mina händer, min själ och mitt blod äro ännu med livet innerligt förenade, och ännu är jag ej trött av de växlande dagarna. Nu först, då jag såg dig, du ädle, du starke, du rene, — är jag uppväckt till livet och känner den varma blodströmmen i mina lemmar och mitt hjärtas djupa ångslan. Jag var ett hav, som låg avsides från den härliga stor-

På den mänskliga utvecklingens mycket tidiga stadier utgjorde den sexuella parasitismen och kvinnans urartning alls icke någon källa till social fara. Varhelst förhållandena gjort det oundvikligt att allt arbete inom ett samhälle måste fullgöras av samhällsmedlemmarna själva, utan tillhjälp av slavar eller maskiner, har det alltid framträtt en benägenhet att lägga en något för stor del av det sociala arbetet på kvinnan. Under inga förhållanden, under ingen tid och på intet ställe ha, så länge världen stått, de manliga medlemmarna av något folk eller av någon klass visat den allra ringaste benägenhet att låta sina kvinnor bli sysslolösa eller parasitiska så länge arbetet med att föda och kläda dem i så fall skulle överflyttats på dem själva.

Parasitismen blir en möjlighet för kvinnan först sedan man hunnit till den punkt i civilisationen — som för resten uppnåtts av Grekland, Roms, Persiens, Assyriens och Indiens forntida civilisationer och i våra dagar återfinnes inom många österländska, som till exempel Kinas och Turkiets — då den härskande rasen eller klassen, tack vare ett vitt uteträckt anlitande av slavarbete eller av underkuvade folkslags eller klassers arbete, blivit så rikligt försedd med livets materiella goda, att dess egna kvinnors arbete upphört att vara nödvändigt. Sedan man hunnit till denna punkt, men aldrig förr, är det som i förgångna tider symtomerna till kvinnlig parasitism nästan omedelbart trätt i dagen och blivit en våda för samhället.

Vare det långt ifrån oss att påstå, att de forntida civilisationer som gått under, gjort detta utslutande till följd av deras kvinnors parasitism. De stora vittgående sociala fenomenen ha alltid utan undantag så sammansatta orsaker

och återverkningar, att de icke kunna innefattas i en enda tes. Bakom den kvinnliga parasitismens fenomen har alltid legat ett annat större socialt fenomen; det har, som vi sett, alltid föregåtts av underkuvandet av hela sammanhörande massor av andra människovarelser såsom slavar, lydraser eller klasser, och som resultat av dessa klassers överdrivna arbete har alltid stora oförtjänta rikedomar hopat sig i den rådande klassens eller rasens händer. Det har alltid varit genom att leva på dessa rikedomar — resultatet av tvunget eller illa betalt arbete — som fordomdags den rådande rasens eller klassens kvinna förlorat sin verksamhetslust och kommit att existera utslutande genom det passiva fullgörandet av sina sexuella funktioner. Om det icke i forntiden funnits slavar och underkuvade klasser, som utfört livets grova fysiska arbete och alstrat överflödigt rikedom, skulle den tidens kvinnliga parasitism varit en omöjlighet.

Det ligger därför en djup sanning i den så ofta hörda utsagan, att de forntida stora nationernas och civilisationernas förfall uppkommit till följd av den förveklighet den överdrivna rikedom och lyxen medfört, och det ligger vidare en kanske än djupare sanning i det påståendet, att deras undergång haft sin yttersta orsak i hela rasens, så väl mannens som kvinnans, förveklighet.

Att precisera de materiella villkor varunder denna punkt nås går icke för sig — de växla ej blott med rasen och tidevarvet utan även med individen. En Marcus Aurelius var i ett palats av guld och marmor i stånd att bibehålla sin enkelhet och manlighet lika fullkomligt som om han bott i en herdes hydda, under det att å andra sidan det mycket

väl går för sig för hustrun till en vild hövding, som inte har mer än fyra slavar som bringa henne hennes mjölk och mjölk och breda ut hennes hudar i solskenet, att bli lika rent parasitisk som den mest uppvaktade och betjänade dam på modet i det gamla Rom eller det nutida Paris, London eller New York, och beloppet av den icke självförvärvade materiella rikedom som kan förvekliga individer inom samma samhälle varierar i mån av styrkan eller svagheten i deras intellektuella och moraliska fiber och naturliga verksamhetsbegär.*)

Den försvagande verkan i den rikedom som utan arbete tillfaller individen beror således icke på de materiella tingens i och för sig utan på den makt de möjligen äga att beröva individen all eggelse till ansträngning och på så sätt förstöra den intellektuella, fysiska och till sist även den moraliska tågan.

Vid närmare undersökning skola vi finna, att i alla förgångna civilisationer har det nästan alltid varit kvinnan som först visat benägenhet att nå denna punkt, och jag tror, att forskningen skall lära oss, att det nästan alltid varit från kvinnan till mannen förvekligheten och förfallet meddelat sig.

Varför så är, ligger i öppen dag. För det första är det inom det husliga arbetets sfär slavarbete eller det lejda arbetet lättast och försåtligast tränger in. Den makt som ligger i hugg och slag och utkastat guld kan mycket lätt

Det är alls icke ovanligt att inom moderna samhällen finna kvinnor av en relativt taget icke särdeles rik klass, hustrur och döttrar till handlande och tjänstemän, som om deras manliga släktingar förse dem med ett ganska begränsat penninganslag utan att de göra skäl för det, bli lika fullkomligt parasitiska och odugliga som de kvinnor, vilka ha ofantliga rikedomar till sitt förfogande.

men, en drömmande knopp var jag, som ljuset ännu ej kysst. O, du min skapare, du min själ, mitt liv, hjälp! Kom, kom och slit mig lös från dårarnas bänd. De sågo i mig en gudinna, och jag är dock endast en människa, en människa full av varmt blod, full av leende, full av tårar. Med dukar ha de höljt mitt ansikte, emedan de frukta mina anletsdrags oskuld. De kalla mig trolös, befläckad och syndfull, då en undersam blomma är utslagen i mitt inre, då jag vaknat upp ur känslolös sömn — då något nytt, överväldigande fyller mig, jag, som — emedan jag var tom — liknade en konstfull kalk, som saknar det doftande vinet. Ja, en ny dag kom, en ny morgonrodnad glödde, då jag såg dig, — du min strålande! — stjärnorna började sjunga för mig, min själ och mina tankar lyfte sig. Mitt hjärtas slag ropar efter dig i alla drömtynnda stunder, — ropar! ropar! Hjälpa mig, min vän! De vilja förstöra min kropp och min levnads alla ve och sällheter. Hjälpa mig! I min största nöd anropar jag dig. Var är du min vän, var är du? Varför dröjer du att hjälpa mig, du, vad hindrar din arms

räddande kraft? — Ve, jag är övergiven av min vän!»

Då rivas plötsligt täckena till marken, mängden strömmar in — skri och blek fasa!

Vad har skett, vad har skett?

— O, kommen, kommen dock och skåden — skåden undret!

Lik en stormflod brusar den böljande mängden upp till templet.

Vitt har natten brett sina dunkla vingar, lik en svart slöja välver sig himlen. Och se där! Vad kommer där framglidande bakom kullens svarta skugga? Sen! En dunkelröd, mäktig skiva skjuter sig högre och högre upp, kastar blodrött ljus in i natten, så att denna så småningom glöder. Och högre och högre på himlen stiger eldbollen och växer till överväldigande storlek, — täcker himlens halva yta med sin flammande, virvlande dimma av eld.

Och där — någonstädes ett rop — ett skarpt — ett enda! Därpå tjugo, hundra, tusen, — som en orkan brusar det fram: Solen kommer! Solen kommer!

Och allt kastar sig till marken, till jorden, gömmer ansiktet. Liksom en

droppe, som sviner i flammor är allt förstånd, allt högtbepriset människoförstånd, och den sista eländiga resten av förnuft målar den fruktansvärda fasan.

Men närmre och närmre kommer den väldiga stjärnan, glödbet andedräkt flämtar den framför sig, och ur de flammande ljusmolnen störtar eldregnet. Lik en tung, gyllene sköld välver den sig under himlen, oceanernas vatten bliva till ånga, och bergen smälta och flyta ut, och alla regnbågens färger falla ned och blanda sig med varandra: ett skimrande och ett glimmande av tusen färger och toner. Därinne tjuter stormvinden och eldens skum och brus sin väldiga symfoni.

Från Arunas ögon har slöjan sjunkit och ångestfull längtan, fruktan och hopp är hennes känsla: så stirrar hon in i den kommande solen. — Och se — ur eldmolnen löser sig en gestalt, ur de kretsande massorna, ur röken och flammorna formar sig en människogestalt och kommer henne till mötes. Det är en hög, strålögder man med ett blottat svärd i handen och en hjälm av drivet guld på de ljusa lockarna. Då skälver Arunas hjärta, ty hon känner igen ho-

tare anskaffa arbetare och bereda kläder och föda, ja, till och med uppfostra barn, än den kan skaffa sådana arbetare, åt vilka krigets och styrelsens uppgifter kunna anförtros, och dessa senare utgjorde förr mannens särskilda område. Den romerska kvinnan hade sedan flera generationer tillbaka blivit undanträngd eller ersatt inom de husliga sysslornas sfär och i besväret med barnens vård och uppfostran samt blivit ohjälpligt parasitisk innan den romerska mannen kunnat ersätta sitt eget arbete med legohjonens och barbarnens, vare sig inom hären eller i statsstyrelsens mödor.

För det andra är att märka, att som kvinnan har en högviktig ehuru passiv uppgift, som icke kan frångas henne och som på ett ingående sätt förbinder sig med hennes person i barnafödelsens handling, och enär hennes sexuella attributer äro ett föremål för mannens åtrå och begär, så frestas hon på ett särdeles försåtligt och småningom tilltagande sätt att som stöd lita till denna enda sexuella funktion. Detta är i så hög grad fallet, att till och med när hon icke på något sätt fullgör denna funktion, förefinnes likväl hos henne en egendomlig tendens att omgiva sig med funktionens berömmelse, och så väl i sin egen uppskattning som i samhällets sammanblandas gärna blotta potentialiteten till en plikt, som hon kanske aldrig uppfyller, med funktionens verkliga uppfyllelse. Under den mäktiga egiden av kvinnan som föder och uppfostrar avkomma och även i andra avseenden arbetar flitigt för sitt släkte, kryper så småningom helt omärkligt den kvinna in, som alls icke gör något dylikt. Från den kraftiga arbetande kvinnan, som föder människovarelser så långt hennes förmåga sträcker sig, utan hjälp uppfostrar sin avkomma och sam-

tidigt utför strängt socialt arbete i andra riktningar — och som, varhelst hon finnes, är släktets mest produktiva arbetare — är det blott ett steg, ehuru långt, till den kvinna som i riklig mängd alstrar avkomma men icke uppfostrar den, ej heller utför något motvägande socialt arbete. Från denna kvinna återigen till den som föder få eller inga barn och icke utför något produktivt socialt arbete men i egenskap av hustru eller älskarinna lever uteslutande på övandet av sin sexuella funktion är steget kort. Sedan är det bara ett steg kvar till den prostituerade, som icke ger sig sken av att utföra något produktivt arbete och som i stället för liv är känd för att alstra sjukdom och död, men som parasitiskt existerar genom sitt sexuella attribut. Hur oerhört än avståndet är mellan denna series båda yttersta punkter och hur motsatt dessas ställning till världen än är, finns det dock i det verkliga livet ingen skarpt uppdragen, klar, tydlig linje, som skiljer den ena typens kvinnor från den andras. De övergå i varandra medelst fina och omärkliga nyanser. Och det är utför detta sluttande plan som särskilt de civiliserade folkens kvinnor frestas att omedvetet glida — från den stolta höjden av ett tillstånd av den mest nitiska sociala verksamhet till ett tillstånd av total, hjälplös och overksam parasitism, utan att de själva märka det och utan att samhället märker det. Den kvinna som upphört att fostra sin avkomma eller som upphört att få någon avkomma alls och som icke heller utför någon annan samhällsfunktion av gagnelig beskaffenhet döljer detta faktum för sig själv genom att dröja vid den sanningen, att hon är kvinna och att hos henne finnes förmågan, ehuru i latent form.

Det ligger, som vi sagt, i kvinnans makt att ge sin prägel åt sina efterkommande, manliga som kvinnliga, icke endast genom germinalt arv och genom inflytande under havandeskapet utan framför allt genom frambringandet av den själsliga atmosfär, i vilken de känsliga första barnaåren tillbringas, och detta gör att den barnafödande kvinnans beskaffenhet är av allra högsta intresse för släktet. Det är detta faktum som gör, att icke ens prostitutionen — i många andra hänseenden den mest fränstötande form av kvinnoparasitism som hemsökt mänskligheten — är mera hinderlig för befrämjandet eller till och med bevarandet av ett sunt och kraftigt sambälle än parasitismen hos dess barnafödande kvinna. Ty hur betungande än den prostituerade är för det samhälle som underhåller henne, i det hon i gengäld för vad hon konsumerar ger sjukdom och skada till själs- och känslolivet, så inverkar hon likväl icke så direkt på den närmaste generationen som den underhållna hustrun eller den underhållna älskarinnan, som outplånligt sätter sin slappa prägel på följande generation.

Ingen man trädde någonsin in i livet på mer än en navelsträngs avstånd från den kvinna som födde honom. Det är kvinnan som är släktets slutliga norm, från vilken ingen avvikelse kan ske på någon väg- eller tidslängd eller åt något håll: om hennes hjärna försvagas, försvagas mannens som hon föder; om hennes muskel slappas, slappas hans, om hon förfaller, förfaller folket.

JULAFTON av Carl Larsson.

nom. Med lysande, milda ögon skådar han på henne, länge — då blir hon varse, att hans ögonlock icke darra. En oändlig skräck griper hennes själ, och hon sjunker på knä framför honom, ty plötsligt har allt av ångest vikit och allt, allt har blivit ljusst och klart för hennes blick.

— »Indral Indral!»

Men den gyllene guden lyfter henne till sitt bröst och kysser hennes panna, hennes kinder, hennes mun. Då slocknade giriga, väldiga flammorna runtomkring, en vid slätt breder sig för hennes blick, praktfullt blommande av sällsamma, främmande lysande blommor. Därigenom skrida de båda, djupt fångna av gudomliga skapardrömmar — skrida långsamt — långsamt.

Detta är historien om Aruna, den bländande rena, som en gång skall uppstå och leva i tusen och tusen år.

Så skola en gång solen och jorden till ett förmålta, Indra och Aruna, — och ett nytt släkte, ett kraftigare, friare, ljusare skall en gång blomma.

John Ruskin.

En hemmets konstnär.

För Morgonbris julnummer av
Kata Dalström.

John Ruskin kan med allt skäl kallas »hemmets konstnär», ty han satte en god del av både sin kraft och sin förmågenhet på att omskapa smaken hos sina landsmän och höja och förfina dem. Hans föräldrar voro mycket förmögna och vid sin fars död började han omedelbart realisera sina planer för konsthantverkets höjande.

John Ruskin hör till vår tids yppersta personligheter. Såväl genom sin särregna ställning som samhällsreformator som ock genom sin framskjutna plats inom den moderna konstritkning, som satt på sitt program ingenting mer och

ingenting mindre än *hela konsthantverkets omdaning*. På detta fält intager Ruskin en ledareställning, som ingen förmår göra honom stridig.

Under de gamla grekernas tid stod konsthantverket mycket högt, men när så kristendomen och barbarhorderna i förening togo död på den klassiska konsten dröjde det länge innan vi fingo den fina, kristna medeltida konsten, som kunde i många fall tävla med den grekiska och slog ut i full blom under den s. k. »renässansens» tidevarv. (Renässans betyder pånyttfödelse.) Denna tidsperiod präglades av en konst och ett konsthantverk, så rika, att vi häpna inför de mästerverk som stamma från renässansens dagar.

Så småningom förföll smaken allt mer och mer och när så storindustrialismen med sina allt annat undanträngande billiga alster, producerade i massor, bröt igenom fingo vi en hel översvämning av billiga, smak- och stillösa gottköpsvaror, som kommer en konstnärligt väken människa att rysa — och som i grund fördärvade smaken hos såväl över- som underklass.

Denna »smakfördärvare» för fram som en andlig pest och England, Tyskland och Amerika tävlade om att stå främst i ledet. »Men när nöden är som störst är hjälpen som närmast», heter det. När all verkligt fin smak hotade att försvinna framträdde i England ett klöverblad av män, som helt och hållet danade om smaken i sitt hemland och från England har sedan denna konstnärliga »pånyttfödelse» spritt sig snart sagt över hela världen. Dessa trenne nydanare voro: John Ruskin, William Morris och Walter Crane, namn som aldrig skola förblekna i konstens hävder. Alla tre hade satt som sitt mål höjandet av smaken hos *hela det engelska folket* genom att i handeln få ut konstnärliga och verkligt fina, men det oaktat prisbilliga konstslöjdsalster och nödvändighetsartiklar, såsom porslener, glas, tapeter, möbler, möbeltyger, gardiner, m. m. Och de förklarade *krig på liv*

och död mot det simpla, stillösa gottköpskramet. Tack vare deras energi och Ruskins pengar så lyckades verkligen dessa tre män att alldeles revolutionera den engelska konstindustrien och därifrån gick sedan »skönhetsfloden» ut till övriga länder.

De framtröllade »The Modern Style», denna fina blandning av allt vad forna tiden haft vackrast och bäst inom konstindustrien, avpassat för våra dagars bruk och behov. Detta var ett Herkulesarbete. John Ruskin var inom klöverbladet den som teoretiskt tog ledningen, dels genom sina böcker och tidskriftsartiklar, som utövade ett oerhört inflytande på hela den engelska nationen. Han höll dundrande straffpredikningar med anledning av den urartning som det engelska folkets smak hänfallit till, han undervisade och han sporrade till nya tag. Hans böcker: »Huru vi skola arbeta och hushålla?» »Vad vi skola älska och vårda?» m. fl. voro små mästerverk.

Han kunde på inga villkor förlika sig med den dåliga smak som dussinarbetena inom industrien framalstrade utan drog energiskt i härnad mot dem och prisade i högstämnda ordalag konsthantverket och manade människorna att återgå till detta.

»Konsten», sade han, »har tagit sin början i krukmakarens och timmermannens yrken och människan har vuxit genom dem.»

»Snickaren», heter det vidare, »som med säker hand skulle tillverkat en smakfull möbel, har blivit arkitekt och uppgjort plan till en avskryvare utställningslokal, dekorationsmålaren, som med fin smak skulle smyckat tak och väggar, har blivit historiemålare och slösar sin förmåga på onjutbara historiska ämnen. Då hela hantverksdemokratien vill bli artister ha alla artister försvunnit från hantverken, endast maskiner återstå. Såväl konsten som hantverket bli lidande därpå, den förra drages ned och det andra *höjer sig icke* över sin låga nivå.»

Ruskin utgår, som sagts, från den sunda principen, att det är *lika lätt att tillverka* tapeter, möbelyger, mattor, gardiner och bohag efter vackra, smakfulla mönster, det fordras bara att folk får detta klart för sig, så blir det fula och okonstnärliga snart bannlyst. Han vill lära människorna, att de enklaste husgerådssaker kunna vara stilfulla och vackra *utan att vara dyrbara*. Och han vill inplanta hos oss detta alldeles såsom Ellen Key sökt göra i sin lilla skrift »Skönhet för alla». »Ty», säger Ruskin, »hela människan förfinas genom en ädel omgivning.»

Men om Ruskin i England förde pennan och med *den* sökte väcka till livs de slumrande skönhetsinstinkterna, så arbetade William Morris och Walter Crane direkt genom sina mönsterritningar och modeller för att höja och rena smaken. Och massor av gardiner, möbelyger, husgeråd och prydnadsföremål äro tecknade av dessa första klassens »konstnärer—arbetare» med hjärna och hand, ty såväl William Morris och Walter Crane som själva John Ruskin voro ej främmande för konstslöjdens praktiska arbete.

William Morris var tillika författare och socialist och har skrivit »Något nytt från en ny värld», en alldeles förtjusande framtidsdröm. Walter Crane är socialdemokrat och har skänkt världen en hel del hänförande teckningar, bland andra »Arbetets triumf»*) och »Kommunen»; båda höra till det yppersta man kan se. En liten samling av hans förtjusande målningar finnas på Nationalmuseum.

Men förutom dessa män fanns det ännu en, som bör nämnas vid sidan om dem, en fabrikant vid namn Liberty, som genom en säregen smakfull stil på sina gardiner, möbelyger m. m. gjort en utomordentlig insats i höjandet av det engelska folkets smak och utvecklat denna i hög grad.

Denna smakförädling spridde sig så småningom till andra länder och en strävan att förfina och förädla människornas konstinster har gjort sig gällande över hela världen och denna strävan har krönts med framgång. Och i samma mån som smaken höjes så kommer också kravet på vackra, enkla, stilfulla hem att uppstå och om vi ej ha mer än ett eller två rum och kök till vårt förfogande vilja vi ha dem stilfulla och vackra. Men då komma vi ock att bannlysa allt prål och alla smaklösa former och färger och i stället lära oss att älska det enkla och stilfulla.

Lämplig julklapp

Morgonbris för år 1912.

Prenumerera på posten till kvinnliga anhängare och vänner. Pris kr. 1:20.

*) Reproduktion intagen i augustinumret av Morgonbris.

Antoine Wiertz

föddes i Dinaut, en liten belgisk by, den 22 februari 1806. Hans far var skräddare och hade sedermera som soldat deltagit i de större Napoleonska krigerna och hemkom som invalid. Han fick då en gendarmtjänst och denna innehade han till sin död.

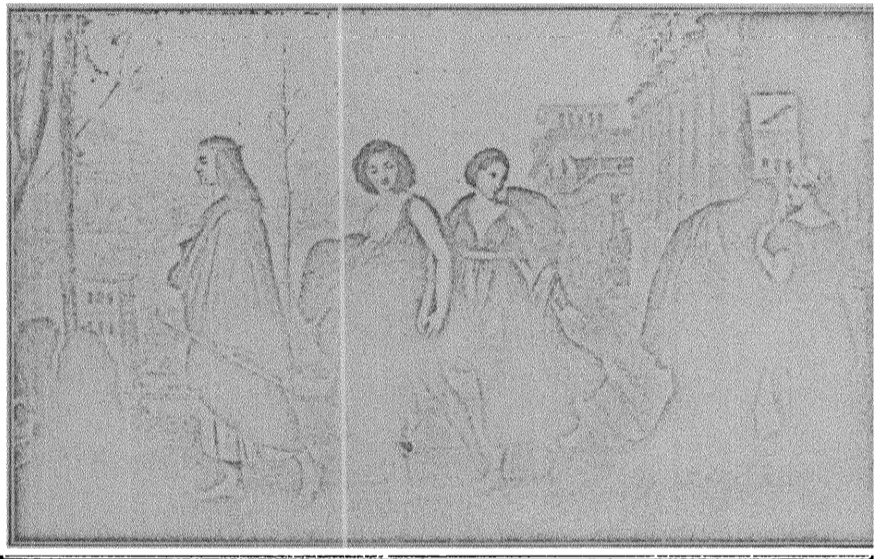
Antoinens far var en sällsamt nobel människa och gjorde allt för att utveckla och fostra »den kära pojken», som han sade. Och modern — ja, hon avgudade helt enkelt sin son och i gengäld fick hon, hela livet igenom, hans kärlek och tillgivenhet.

Redan som litet barn röjde han sina konstnärsanlag. Det berättas att en gång när chefen för gendarmeriet var på besök ryggade han till för en groda, som satt på golvet, men vid närmare påseende befanns det att grodan var snidad av den lilla Wiertz. Tack vare

skulle jag kunna sälja dem? Kanske jag i morgon har något att ändra.» För »Kristi triumf» var han bjuden 60,000 dollars, men han sålde den ej utan målade i stället porträtt av rika amerikaner »till ved under grytan», alla sina övriga tavlor behöll han.

Slutligen kom belöningen! Belgiska staten anordnade en atelier åt honom och där målade han i lugn och ro. Tavlorna skulle i gengäld tillfalla belgiska staten, det är orsaken till att man ej ser några av hans målningar i museerna. De finnas alla i Musé Wiertz vid Place de Wiertz, där hans byst i brons är rest.

Han dog den 11 juli 1865 och ända in i de sista ögonblicken fantiserade han om sina målningar och han ropade: »Fort, fort, ge mig penslar och palett! Sådana underbara bilder jag ser!» Så slöt den trotsige Wiertz sina dagar ärekrönt och uppuren, som han i kampens dagar drömt sig.

»LYCKLIGA TIDER» av Wiertz.

detta prov på konstnärsgryn togs han om hand av gendarmchefen och sändes till målarakademien i Antwerpen. Här blev han en av de allra främsta eleverna, men så dog hans beskyddare och den 16-åriga Wiertz stod ensam utan vänner och hjälpare och till all olycka dog även hans far. Nu började en hård kamp för livet! Under 10 långa år arbetade han och svalt, förföljd av lärarens och kamraters lumpna småsinne.

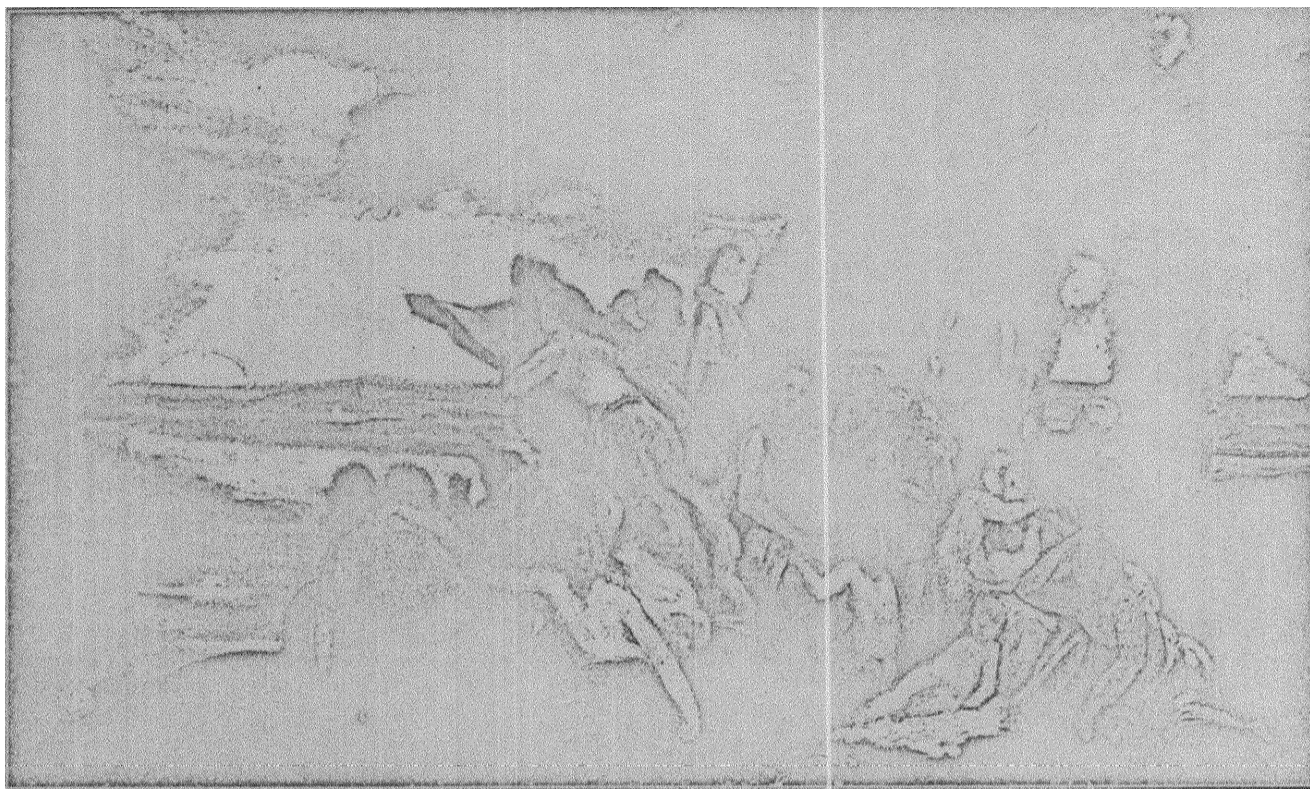
Kampen var ohygglig, ty den var både *fysisk* och *psykisk*, men Wiertz red ut stormen och de brev han under dessa sina olycksdagar skrev till modern äro rörande sorgsna. Hon var hans bästa vän och hjälpte honom så mycket i hennes förmåga stod och ej ett ögonblick tvivlade hon på att han skulle bli en världsberömd konstnär. Och hon spådde sant, Wiertz är världsberömd!

Så svulto de och hoppades tillsammans på bättre dagar — och dessa kommo. Wiertz var en berömd konstnär, som skulle kunnat tjäna guld i överflöd, men han älskade konsten för högt för att vilja ockra på den. Därför ville han ej sälja sina tavlor. »Hur

Man brukar kalla honom »agitatorn med penseln» och däri ligger mycken sanning, ty i en hel serie bilder har han skildrat proletarietets bottenlösa nöd och krigets färor lika väl som de ljusa, glada lyckodrämmarna om människosläktets framtid. K. D—m.

Karolus dikter. Just i dagarna är det 10 år sedan arbetarskalden K. J. Gabriellson (Karolus) dog. Hans minne firas nu i föreningarna. Detta minne kan icke firas värdigare än genom uppläsning och studium av hans diktning. Hans dikter äro samlade och utgivna från Partiförlaget och finnas att köpa hos alla arbetarekommuner samt kan rekvireras från Partiförlaget, Barnhusgatan 16, Stockholm. Priset är 1 kr.

Kommissionär i 5 år för Morgonbris har fru Anna Andersson i Horndal varit men nu måst avgå på grund av sjuklighet. Vi vilja genom dessa rader hjärtligt tacka henne för detta arbete och hoppas att hennes hälsa snart återvinnes.

"GULDÅLDERN" av Wiertz.

Ett litet stycke av det "förlorade paradiset".

Av I. A. Davidsson.

I.

»I 'den gamla, goda tiden' var det så eller så... får man ofta höra de ålderstigna förtälja för oss, unga, med en suck av vemod.

»Den gamla, goda tiden!...» Var månne det bättre i forna tider än i den nuvarande? Utan tvivel för den stora massan av folket var i de flydda tiderna samhället bättre än i våra dagar, innan industrialismen och kapitalismen hade börjat alltmer utarma de s. k. lägre klasserna. Och gå vi riktigt långt tillbaka i tiden, tusentals år före vår tideräknings början, så finna vi ett samhällstillstånd, som för oss ter sig nära nog idealistiskt, även om människorna på den tiden förfärdigade de flesta av sina redskap av sten i stället för som i våra dagar av järn eller metall. Det var »guldålderns dagar», som man fordom ansåg blott vara en myt, men som man i vår tid funnit äga en bakgrund av historisk verklighet.

Det, som karakteriserade denna »guldålder», var, att människorna ägde jorden och kreaturen *gemensamt*, samt att de delade allt *lika* sinsemellan, så att ingen under denna tid kunde sägas vara rik och ingen heller behövde lida nöd. Vidare hade *kvinnorna* under denna tid en särdeles aktad och inflytelserik ställning, ja, det var egentligen kvinnorna, som, enligt vår tids begrepp, *ägde* jorden, ty det var kvinnorna som brukade jorden; och när familjens huvud gått

»till sina fäder», så gick egendomen *i arv* ej till sönerna utan till döttrarna, eller, noga bestämt, till *äldsta dottern*. Och det ålåg dottern att giva sina bröder »hemgift» och sörja för deras framtid, således ett alldeles *motsatt* förhållande till vår tid och dess arvsbestämmelser. Man har kallat detta samhällsskick och denna tid för *matriarkatet*.

Det var en lycklig tid i mänsklighetens historia denna matriarkatets tid! Fred och broderlighet härskade mellan folken under denna »gyllene» tid och ingen behövde svälta och lida nöd. Ej under därför, att människorna sedermera, när detta samhällstillstånd gick under genom invandrande, vilda krigarskaror, erinrade sig denna tid som en vacker saga, och att de förevigat denna tid i sin forna poesi och litteratur med namnet »guldåldern» eller »det förlorade paradiset». Ej heller må man undra på, att man i våra dagar söker återställa detta samhällsskick som då härskade, ehuru med andra tekniska hjälpmedel och på ett högre plan.

»Guldåldern» skall åter komma till människorna, men det sker först, när samhället får samma byggnad som under matriarkatets dagar. *Egendomen* måste vara *gemensam*, och *kvinnorna* skola hava samma *rättigheter* som männen och samma *skyldigheter* vis à vis samhällets ledning och förvaltning, men kvinnorna i den nya »guldåldern» torde få nöja sig med *samma* rättigheter som männen, ty helt visst var kvinnornas *dominerande* ställning ett fel, som *bidrog* till den forna »guldålderns» undergång.

Till detta samhällsskick, som utmärkte »guldåldern» i forntiden, träva vi alla, som arbeta för en lyckligare mänsklighet, vi alla, som hylla *socialismens* åsikter.

Och dock torde det finnas få socialister i vårt land, som veta, att det finnes kvar ett stycke av »det förlorade paradiset» än i dag, och det i *Europa* och ej på någon söderhavso eller i någon långt avlägsen världsdel. Det finnes kvar en liten kontingent av den stora ras, som levde och härskade under guldålderns dagar i Europa och ända till för kort tid sedan var deras samhälle i alla de minsta detaljer så organiserat, som deras förfäders i den matriarkaliska världsperiodens dagar. Ja, än i dag finna vi hos dem betydligt bättre samhällsförhållanden än i det övriga Europa. Detta »stycke av det förlorade paradiset», detta folk, som bebod detta jordiska paradis, är *baskerna* och deras land är beläget å ömse sidor om *Pyrenéerna* eller den bergskedja, som skiljer *Frankrike* och *Spanien*.

»En främling far oss stolt förbi, men detta landet älska vi», skulle baskerna liksom finnarna med ännu större skäl kunna säga. Den stora turistströmmen går tvärs igenom baskernas land, men blott få turister bruka taga sig tid att bese själva landet, och den enda kändedom en turist har om baskernas land är följaktligen den storslagna utsikt han haft från kupéfönstret, när tåget ångat i väg från gränstationen å franska gränsen, och han ser upprullas för sina blickar detta härliga alplandskap, som utmärker »pays des basques». Men *folket* och dess seder och bruk bryr turisten sig i regeln ej alls om att studera. Han nöjer sig med att bese landet från kupéfönstret.

Och det måste medgivas, att det är *ett härligt land*, uppfyllt som det är av skyhöga berg och djupa dalar, ett land, vars klippiga kust badas av ett hav lika blått som Medelhavet och med

ett klimat, som är på samma gång friskt som höga nordens och ljumt som den soliga söderns. Ett dylikt klimat är ägnat att frambringa den härligaste vegetation. Äppelträd i tusental betäckta ock dalbottarna; bergens lägre sluttningar äro be vuxna av de präktigaste ek-, valnöts- och kastanjeskogar, de övre av gran och tall, och alla vägar i det bördiga landskapet kantas av lummiga akasior, lönnar eller tamarisker. Våren kommer tidigt i »pays des basques». Sommarens hetta mildras av de svalkande havsvindarna och hösten liknar sommaren i Norden. Den korta vintern medför blott en lindrig, snart övergående kyla och solen ler nästan ständigt om dagen från den djupblå himlen, som sällan överfäres av några moln. Större städer förekomma ej i detta härliga land, ty det mest karaktäristiska för »pays des basques» äro dessa tusentals vita bondgårdar, som överallt lysa emot främlingen, där han sitter makligt i järnvägsvagnen och betraktar landskapet. I dessa bondgårdar bor en lycklig, *självvägande* bondestam, en bondestam, som sedan urminnes tider bott i dessa berg och dalar och som försvarat sitt land och sin urgamla republikanska författning, sina s. k. »*fueros*», med förtvivlans mod och glödande fosterlandskärlek ända intill våra dagar.

Baskerna äro, som vi nyss sade, en kvarleva av den stora ras, som befolkade Europa under »guldålderns» dagar och de hava kvar än i dag mycket i sitt samhällsskick och sina sedvänjor från denna tid. Det för baskerna mest utmärkande draget är den aktade ställning, som *kvinnorna* intaga i samhället, ett drag, som går igen från *matriarkaliska* perioden, då kvinnorna, som vi nyss påpekade, hade samma rättigheter och skyldigheter som männen. Det torde helt visst intressera »*Morgonbris*» läsare att höra, att de *baskiska kvinnorna sedan urminnestider haft politisk rösträtt i likhet med männen*. Så kan bl. a. anföras att förhandlingarna vid deras folkförsamlingar (eller på baskiska »*Bilcars*»), noggrant protokollförts sedan urminnes tider, och av dessa protokoll framgår det vilken viktig roll kvinnorna spelade vid alla folkbeslutsfattande. År 1316 antecknades det i protokollen över »*Bilcars*» i dalen *S:t Savin*, att en viss kvinna, Guilhardine Tréhov, ensam röstade *mot* ett visst lagförelag, och så sent som år 1793 omtalas det, att kvinnorna i dalen *Azun* röstade *mot* en delning av »*allmänningen*» i nämnda dal. Enligt baskernas republikanska författning eller »*fueros*», — som de strängt höllo på skulle godkännas av den främmande makt, som vid olika tillfällen påtvingade dem sin politiska överhöghet (såsom växelvis Frankrike eller Spanien eller Catalonien eller Portugal) — hade kvinnorna sig tillförsäkrad denna politiska rösträtt och det var först de franska baskerna, som genom den franska revolutionen blevo berövade denna rättighet, och de spanska baskerna miste sina »*fueros*» till en del genom det sista karlistupprorets kuvande år

1875, i vilket uppror de tagit en synnerligen verksam del.

Vilken aktning *kvinnan* åtnjöt bland baskerna synes bäst av den paragrafen i »*fueros*», som stadgar ett *strängare* straff för en förolämpning gent emot en kvinna än mot en man eller en förolämpning mot en man i en kvinnas eller kvinnors närvaro. Det återfinnes i denna urgamla bestämmelse den grundtanke, som sedermera blev den härskande i medeltidens »*riddarväsen*» eller i denna uppskattning av kvinnan, som är känd under namn av det franska ordet: »*chevalerie*».

Bland baskerna härskade även den bestämmelsen, att kvinnorna ärvde jordegendomen och att *äldsta dottern* övertog och förvaldade fädernegården, även om hon gifte sig. Hennes make flyttade då över till hennes gård och om hans systrar ej hade någon »*hemgift*» att förläna honom förde han ej någon vidare behaglig tillvaro på sin hustrus egendom, ty baskerna skatta gods och ägodelar högt.

I forna tider ägde de dock egendomen och kreaturen gemensamt; och de olika jordstyckena utlottades varje år till de olika medlemmarna, som dock måste redovisa för skörden, vilken sedermera delades *lika*. Och så *rättvisa* voro baskerna i forntiden, att de stadgade *dödsstraff* för den, som sökte undansnilla något av skörden till sin egen fördel.

Denna samhällsordning, den *kommunistiska*, gick emellertid under, när *kelterna*, ett indogermanskt folkslag, inträngde på den spanska halvön och underkuvade baskernas förfäder *ibererna*. Kelterna införde *privatäganderätten* till jorden, men *kvinnornas inflytande* över samhällets och privategendomens ledning fortför dock bland baskerna att göra sig gällande ända in till vår tid. Först genom franska revolutionen och karlistupproren i Spanien har denna sista rest från »*guldålderns*» tid utplånats bland baskerna. Baskerna i våra dagar hava dock ej vansläktats och de bibehålla många drag, som påminna om deras forna samhällsskick. Än i dag aktas ock kvinnan bland baskerna synnerligen högt och de, som haft den förmånen att göra en resa i baskernas land, kunna ej nog berömma detta *arbetsamma, nyktra* och *sparsamma* folk. Med sina välmående och lyckliga invånare, sin härliga, storslagna natur och sitt idealiska klimat kan »*pays des basques*» i sanning göra skäl för det namn, som vi satt som rubrik på denna uppsats: »*Ett stycke av det förlorade paradiset*».

Protokoll

från Sverges andra soc.-dem. kvinnokongress kunna rekvireras från *Morgonbris exp.* Pris 10 öre pr st. Postarvode ej inberäknat.

Rekvitioner sändas mot *postförskott* eller förut insänd likvid.

Hemmets högtid.

För Morgonbris' julnummer
av Ivar Wennerström

Det enstaviga, obetydliga lilla ordet *jul* kallar fram alla de värmande, glada synerna av familjesamling kring ångande julgröt, yster dans kring barrig gran, glittrande barnaögon med de strålande ljusens reflexer i, hemtrevligt stilla stunder framför tända brasors fladdrande lågor. Men julens verklighet är för mer än de minnen det lilla ordet lockar fram. Julen är en vapenvila, då stridens larm lägger sig, vapen och vapenrustning lägges av, stridsivern svalnar, sinnet mjuknar och tiden själv går till vila en stund. Julen ger frid i stället för strid. Julen gör oss till varma, veka människor i stället för kalla, hårda slagskämpar. Värmen, ljusen, leken, vilan äro julens tillbehör och egenskaper. Därför är julen *hemmets* och *hemlivets* högtid. Därför är den *kvinnans* högtid. Ty kvinnan är hemmets centrum och härskarinna, hon kan med sin jämvikt ge vilan och lugnet åt den trötte kämpen, hon kan med sin glädje ge dansens takt åt det dystra, tunga sinnet, hon kan med sitt ljus stryka bort mörkret över pannan, från henne strålar ut den känslans värme, som smälter iskorpan kring hjärtat, när livets kyla och bitterhet gjort sitt verk.

Men är julens verklighet så varm och ljus för alla här i landet? Ger julen värme åt alla frysan, mat åt alla hungrande, julgranar och julklappar åt alla drömmande och längtande små barn, vila åt alla utsläpade, hemtrevnad åt alla hemkära och hemlängtande, sol och glädje åt alla, för vilka livet är ett enda glädjelöst mörker utan hopp om livslyckans och framtidens gryning? För tusen och åter tusen av arbetets trälände män, kvinnor och barn är julens jord samma evigt tröstlösa, gråa, fattiga, kalla jämmerdal som arbetsdagarnas och arbetsnätternas jord.

* * *

Hur många *arbetslöshetens* hem finnes det icke? Far vill så gärna arbeta, han vill ingenting hellre än att arbeta. Far han icke arbete så får han inga pengar, och får han inga pengar, så får han svälten och kölden i stället. Hungra och frysa själv, det kan ju gå an, det är ju vant, men alla de många småttningarna därhemma, som tulta omkring. Far har satt dem i världen och far har ansvaret för dem. Icke vill far se deras små anleten bli blåa och bleka, därför att mor ingen ved har att sätta i spisen. Icke önskar far se deras knubbiga och växande små kroppar bli magra och tunna och stanna i växten, därför att mor aldrig har någonting närande att sätta fram på bordet. Och mor sen, den härliga mor, som far tycker är den enda av alla människor i världen, och som han önskat bära på sina händer. Ingen annan än mor just har far önskat till mor för de små, rosiga, sprattlande ättlingar, han drömt om för att känna sig helt som man och släkt med fram-

tidens släkten. Ingen annan har han önskat skydda för alla törnen och tistlar och stenar. Hon går därhemma, mor, och lider. Inte säger hon någonting bittert, men hon ser så gammal och rynkig ut, där hon går i sina tysta, tunga tankar. Far han går från fabriksport till fabriksport, från kontor till kontor sin tunga, trötta lunk. Nej — det finnes intet arbete. Sparpengarna rinna bort genom fingrarna. Det blir intet kalas, ingen fest i jul. Det blir ingen julgran heller i år, — de äro icke för fattiga arbetslösa de — inga äpplen och karameller att snatta ur granen, intet glitter och intet ljus för de undrande barnaögonen att stirra på. Inga julklappar, inga leksaker heller, som småttingarna mindes från förr. I jul fryser glädjen i deras ögon, skrattet på deras läppar. I jul somna de på julafton med tårar i ögonfransarna, tårar, som inga julljus kan glittra i. Och far ser på mor med varma, tunga blickar av kärlek och förtvivlan.

* * *

Överallt på industriplatser och bolagsmarker finnes mångt tomt och fattigt hem, som *lockouter*, *svarta listor* och andra förföljelser splittrat och förmenat julens glädje. Familjebanden äro slitna. De sitta ensam nu, de gamla, — som nakna, avlödade träd. Tystnaden, ensamheten, ålderdomen sänker sig kring dem. Pojkarna, de glada pojkarna, som fått hemmet att genljuda av skämt och skratt under julen, äro borta nu, borta för alltid. Det var livliga och tänkande pojkar, som ville en rikare framtid åt sig själva och sina fattiga, slavande kamrater. Sammanslutningens och socialismens idé grep dem. Deras ögon glänste därhemma, så att hela hemmet glänste, när de nya idéerna satte deras tankar och känslor i brand. Det gjorde gamla far och mor riktigt gott in i själen att se och höra de ivriga unga, fastän det var svårt att följa de hastiga, nya tankarna. Alltid på lediga stunder voro de ute och agiterade, spreda böcker och tidningar. De gingo först ut i striden, icke skulle de svika sina kamrater. De kommo på svarta listan. Månad för månad fingo de gå, intet arbete finna de, vart de reste och sökte. De voro utstötta, slagna till slantar. Ville landet ej ha deras unga krafter, kunde de undvara landet. De reste dit bort, som alla resa, dem landet icke behöver. Det kom ju litet pengar från dem först, några dollars. Och breven läto så glada och förhoppningsfulla. Nu var det många, många månader sedan sist. Icke en rad till jul. Stackars pojkar, det landet vill kanske heller icke ha dem. De kan väl icke dölja fattigdomen och smärtan, därför sända de icke en rad till jul. De vill icke smärta far och mor och ljuga kan de icke. Men far och mor äro skarpsynta, de förstå nog hur det är fatt. Om de vore hemma till jul ändå! Det ginge väl lättare att svälta och frysa med far och mor än att svälta och frysa i främmande land. Litet varmare bleve det för dem och

litet varmare för far och mor. Det är så kallt och naket nu i jul därhemma i stugan, så kallt och tomt och dött kring de gamla, som fira sin saknadsens jul.

* * *

Det finnes mångt *grändernas hem*, om nu det där ruskiga kyffet, fullt med skrikande, smutsiga ungar och svärande, supande karlar och kvinnor kan kallas ett hem. Luften står tjock av matos och brännvinsstank och utdunstningar. Mörkt är det som i en säck, gränden är trång och hög och bara några fattiga strålar sila ned, snötäcket inne på bakgården är för tunt att skyla soptunnorna och de tjocka, kilande rättorna. Det är julhelg i kyffet, som en människovänlig hyresvärd lämnat ut för det billiga priset på några hundra kronor. De snälla kommunalmyndigheterna äro ju så hyggliga att sörja för goda och billiga bostäder åt de fattiga. De svarta, tummade kortlapparna dunka och slå sin gamla dunk, brännvin spilles ut och rinner över bordet — brännvinet, som man tagit hem för att förgylla upp julen med, medan de kitsliga myndigheterna stängt ute. Och sedan den allra högtidligaste delen av julfesten är över, förbarma sig de styrande åter över glädjelösa, sprittörstiga stackare och öppna krogen och ölsyltan. Ungarna stinka av ingrodd smuts som de gjort alla jular och hela livet förr. Julklappar och julgran och julljus sakna de icke, de ha icke något minne av sådant. Därnere i gränden är det hemmets och fridens jul med fylla och stank och trätor och elagsmål som alla andra dagar och nätter om året.

* * *

De fridsamma jultankarna svika; bittra, mörka stiga fram, bittra mot vinstbegäret, penningemakten, som med sin järnskodda häls trampar hem och hemliv och hemkänsla till döds, sätter sin hårda klack på allt det känsliga, längtande, mänskliga hos människorna. Sinnet blir fyllt av sjudande bitterhet mot kapitalismen, den hjärtlösa hemskövlaren, som gör sina trampade offers jul till ett bittert hän.

Om det kapitalistiska odjuret ändå nöjde sig med att från männen rycka möjligheten till hem och julglädje, men det kastar sig över kvinnorna även, hemmens sammanhållande kraft, och suger ut den kraften. Kvinnokraften är billigare än manskraften och vekare att böja än den. Kvinnokraften ger mer vinst åt vinstbegäret, därför måste den in i fabriker och pressas på sista droppen. Därför måste tusentals späda kvinnokroppar och kvinno själar med offren av sina plundrade, ouppfyllda drömmar om varma hem och stojande småttingar skapa guld åt de penninghungliga. Därför måste de till kropp och själ, till tanke och känsla, bli hop-sjunkna dvärgar.

Icke har det kapitalistiska vinstbegärets hårda metallhjärta någon möjlighet att visa känsla mot de små bar-

nen och deras rätt till hemlycka och livslycka. Barnkraften är ju billigare än kvinnokraften och är lättare att tygla. Vinstbegäret bjuder — fattigdomen i hemmet, följden av vinstbegärets underbetalning av mannens arbete, tvingar att anta budet. De små musklerna förtvina, de små barnasjälarna förtorka, den längtande barnakänslan förfryser. Bruten i barndomen, märkt för hela livet, är den unge dömd att aldrig se sina finaste anlag slå ut i full blom. Bräckliga och sjuka upphov till bräckliga hem och sjuka nya små offer, dömda att förtvina, och så vidare gå den vägen tills släkte och hem dö ut.

Icke har det kapitalistiska vinstbegärets hårda samvete någon anledning att vägra motta millionvinsterna, komma av fattiga stackares fattiga, tröstlösa tillvaro, inrotade ovanor eller sjukliga, ärvda anlag. Förfallna fäder, blåslagna mödrar, hungriga, köldskakande barn, splittrade familjer med en spillra på fattiggården, en annan hos släkten, fyllda fångelser, idiotiska, fallandesjuka, belastade avkomlingar, grusade lyckodrämmar — allt väger fjäderlätt i den ena vågskålen, om i den andra lägges det vunna kapitalet. Om några tusen dö några år i förtid, vad gör det? Det finnes ju så fullt med folk här i landet. Stupa några tusen, bli det alltid några tusen tiggare och arbetslösa mindre, som besvara med sin efterhängsenhet. I välbehag och samvetsro, vid julglögg och julmat njuta de rättmätiga vinsterna, medan folket nere i gränderna i superi och slagsmål och smuts firar den lyckliga jul, som blivit deras del av brännvinsvinsterna.

Men de bittra jultankarna sjunka igen, varma, ljusa tankar stiga fram. Där växer fram en dröm, en vild, fantastisk dröm, att en gång skall den dagen gry, då allas hem bli lyckliga hem med blomstrande, lyckliga barn och mödrar och fäder, då allas jul blir en lycklig jul med julklappar och julgran och skratt och lek. Det är kanske bara en dröm. Men vacker är den och värd att drömmas, ja värd att offra friden för och kämpas för av alla, som inse, hur kapitalismen skövlar hemmen och gör julen till ett hän eller en karikatyr för många, och hur socialismen med sin stora tanke om samkänsla och samhällskänsla och broderskap ensam kan göra allas hem till verkliga hem och allas jul till den hemmets och den återvändande ljusets högtid den är ägnad att vara.

Uppmaning till kommissionärer.

Som Morgonbris har stora utgifter för varje nummer och inbetalningarna inte ske i den mån det är nödvändigt vilja vi härmed ställa en uppmaning till alla kommissionärer att fortast möjligt söka inbetala försälda n:r av tidningen.

Förteckning över ej redovisade n:r av Morgonbris kommer att införas i n:r 1, 1912.

Expeditionen.

Om den stora julfloden av sagor och barntidningar.

För Morgonbris' julnummer.

Det kom en gång en man farande långt bort ifrån främmande land. Han stod vid mitt gammaldags smärutade fönster och såg ut över gröna tallar och vitstammiga björkar.

Och han vände sig mot mig och log:

— Det är så vilsamt se något alldeles nytt, att höra ett annat språk.

Mannen från främmande land reste för att vila, för att glömma vad han dagligen såg, glömma vad han dagligen hörde.

Glömska! Just vad vi vilja sagan skall ha makt att ge oss.

— Berätta en saga! ropa barnen och de vilja ryckas med helt av den — glömma skolplugget — glömma hålen på strumpor och byxor, glömma blånaden över ögat från sista snöbollskriget och allt annat som svider i hjärta och skinn.

— Berätta en saga! säga de stora — och de vilja komma långt, långt bort, glömma alla misräkningar dagen bjudit, glömma alla de oförrätter de lidit.

I sagan vilja både stora och små se och höra något annat än sitt och andras liv — därför tror jag att "de gamla goda sagorna" eller de som likna dem mest äro och förbli de käraste. Inte går det att lura varken stora eller små med att göra granngårds Calle till prins eller Anna i Torpet till prinsessa — nej, ingen utklädning — när man ändå hittar på skall man bitta på ordentligt!

Här sitter jag nu med den brokiga julfloden av sagor och barntidningar från Stina Quints och Svensk Lärartidnings välkända förlag. Omslagen lysa bjärta och röda, strödda som höstlöv över mitt skrivbord. Där ligger Jultomtens praktupplaga med en utmärkt rolig och fantasifull omslagsteckning av John Bauer — hans illustrationer till sagor ha f. ö. i mitt tycke oftast mer av sagans själ i sig än sagan själv. Den mannen vet vad en saga vill säga, hans teckningar flytta oss genast långt bort och utom oss själva. Jag sätter honom främst bland alla våra sagotecknare. Jultomten med Anna Wahlenbergs nätta saga — Ajattas krona — och Carl Wilhelmssons praktfulla oljemålning — Vid brunnen i A'vila (en urgamal stad i Spanien) synes mig i konstnärligt hänseende intressantast av de många jultidningarna. Det är Svensk Lärartidning som har hedern av att ha samlat dess goda

innehåll. Tummeliten på samma förlag synes mig däremot skäligen tunn och matt — Jenny Nyströms stereotypa omslagsteckning, den stela sockerprinsen på den släta sockerhästen flygande över gula kastanjeblad verkar genast något fränstötande. Elsa Beskows hässja däremot på slutbladet roar nog de minsta små — hela tidningen är beräknad för de minsta — men också de små böra få vänja sina ögon vid verklig konst.

Stina Quints förlag kommer med Julklappen och överglänsar totalt Tummeliten. Elsa Beskows omslagsteckning, en liten nattskjortängel med grenljus i handen och barfota i snön gläder mig ej och inte hel-

da munterhet bland de små — och framkalla en och annan liten sentimental suck hos de många stora, som likt den lilla prinsessan ännu aldrig fått sin önskedag. Slutsidans akvarell — Lustiga djurbilder av Anne Ch. Sjöberg — kommer säkert att göra lycka hos de små, som ännu ej kunna läsa utan få lyssna till mammas eller pappas utläggningar av de många djurens olika förhåvanden.

Guldslottet, barnens julbok nr 13, utgiven av Stina Quint, med rikt och omväxlande innehåll och delvis alldeles utmärkt vackra teckningar, är att rekommendera. Likaså Svensk Lärartidnings barnkalender Fågel Blå, som innehåller en samling sagor av

Louis Moe med teckningar av densamme. Fågel Blå lämpar sig bäst för rätt små barn. Guldslottets innehåll kan påräkna intresse även av de större barnen.

Som tilläggshäfte till Guldslottet utger Stina Quint Hjalmar Bergmans saga Tummetott, en riktig äventyrssaga för pojkar med teckningar av Carl Hultström. Omslagets hjärta färger påminna i oroväckande grad om den s. k. Nick Carterlitteraturen, som sagan i sin helhet tycks sträva efter att ersätta med något ofarligt innehåll — jag har icke hunnit läsa den i sin helhet.

Rosa Nordenskjöld skriver (och tecknar) på Svensk Lärartidnings förlag — Hästar. Det är en god idé och hennes kärlek till dem tycks vara stor — men de många karaktärsskildringarna av hennes vänner bland hästarna lida av en tung enformighet i framställningssättet. De verka därför icke så starkt. Men personer med förmåga att fritt och levande återge vad de hört och lärt böra kunna begagna sig av dessa enkla berättelser för att därmed väcka kärlek till och intresse

därmed väcka kärlek till och intresse för djur hos barn. Utstyrseln av detta häfte är trots det billiga priset, 30 öre, mycket gedigen, gott papper och vackert tryck.

Sagas julbok på samma förlag med en sminkad onaturlig prinsessa till omslagsteckning gömmer Helena Nybloms livfulla — Hardusett Kalle? med teckningar av Edvard Forsström. Saga är försedd med ett tilläggshäfte som är mycket intressant, försett med en verklig sagoteckning till omslag av Aina Stenberg. Häftet heter Silvervit och innehåller två gamla folksagor — Grönbyxan och Åsa fiskarflicka, fritt berättade för Sverges barn av Louise Legolson och Karin Jensen-Lidfors. Där ha vi två

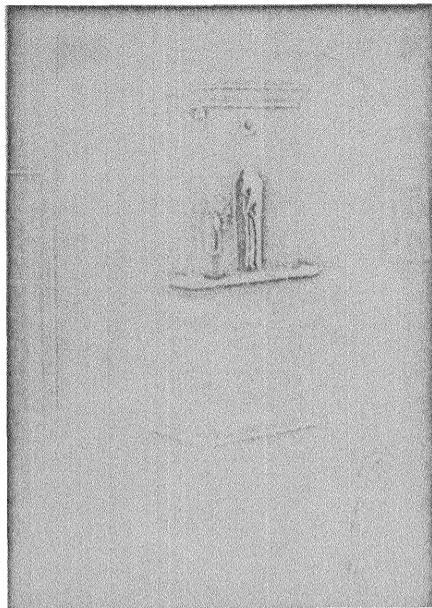

SAGOBERÄTTERSKA av Anna Cramér.

ler flickan som smular sönder bröd åt några stela konstiga fåglar — de snötyngda granarna bakom äro ju litet trevligare att se på. Innehållet är ganska omväxlande med sagor av Anna Wahlenberg och Jeanna Oterdahl och en äventyrsberättelse av Harald Östenson. Aina Stenberg har en icke oäven akvarell till Anna Maria Roos barnrim — Gunnar och månen. John Bauer gläder som vanligt med sina teckningar och Vicken Börjeson hjälper oss på ett roligt sätt att se hela det där spagrisfältet, svansar av vandrande katter m. m., som Heidenstams dikt Önskedagen talar om. Hennes illustrationer till dikten, som i sin helhet är avtryckt, äro naiva och roliga att se på och komma nog att sprida

riktiga sagor, de enda verkliga sagor jag hittat tills nu i julfloden. Det lättar och friskar upp att läsa dem och så gammal man är ryckes man med in i sagans land. Små barn kanske bli rädda — ty här komma vi in i allt det otroligaste otroliga och det kan vara hemskt nog — men större barn och riktigt stora skola nog gärna under julhelgen vila sig med att flyga bort med den som berättar om Grönbyxas öde. Åsa fiskarflicka är också moraliskt lärorik utan att förlora sitt skimmer av fantasi och ursprunglighet. Måtte det komma fler av detta slag nästa år! Grönbyxans ursprung anges vara Flandern. Åsa fiskarflicka är väl också från främmande land. Silvervit kostar endast 20 öre och är försedd med teckningar av Aina Stenberg och Gerda Tirén.

Lilleputt, barnens lilla julbok, utgiven av Stina Quint, ser trevlig ut med Aina Stenbergs lilla ryttare på en röd dalhäst av trä. Den inledes med sagan — Den underbara nattmössan av Hjalmar Bergman, som ser riktigt rolig ut med loc-

FLICKAN OCH LJUSET av Ivar Arosenius.

kande teckningar av Brita Ellström.

Trisse, barnens lilla julklapp, samma förlag, har också en barnsligt

trevlig omslagsteckning av Brita Ellström.

Rosengull, samma förlag, bjuder på sagor av Jeanna Oterdahloch Anna Maria Roos med Aina Stenberg som illustratör.

Nu har jag försökt att delge er mitt intryck av julfloden av barntidningar och sagokalendrar från Svensk Lärartidnings och Stina Quints förlag — det är sett i all hast en överblick av allt det brokiga mitt skrivbord de sista dagarna översållats av. Det är sammanlagt en stor kulturuppgift, dessa förlag ha — att ge alla dessa tusenden av barn näring för sitt behov av skönhet i ord och bild — och det är nog ingen lätt sak att alltid bjuda det allra bästa — ty de flesta vilja icke ha det. Så är det tyvärr. Vi måste uppfostra oss själva och våra barn, så att vi höja oss ständigt — ständigt gå framåt — ständigt utvecklas — skärpa vår förmåga att se och höra och förstå.

Greta Holmgren.

Litteratur.

Sven Brisman: *Nationalekonomi*.

I. De allmänna ekonomiska lagarna. II. Vårt ekonomiska och sociala liv. Inb. kr. 2:25, häft. kr. 1:75 i tvänne delar. P. A. Norstedt & Söner.

För alla mycket upptagna människor är möjligheten att tillägna sig kunskap för det mesta begränsad till föreläsningar och broschyrer, men de personer äro ej så få, som gå missnöjda från ett föredrag i det de tänka, hur litet de fått veta, och i det de ha den bestämda förnimmelset av, att hade de en lättfattlig bok på området, så skulle de kunna lära sig mycket mer, än genom en hel serie föreläsningar, som de ofta åhöra trötta och föga disponerade till upptagande av ny lärdom. En sådan lättfattlig bok i ett svårfattligt ämne är Brisman's *Nationalekonomi*. Ingen vetenskap är så viktig i våra dagar, såväl från samhälls- som från den enskilda individens väl, som just nationalekonomien. Det finnes ju icke någon fråga, som icke sammanhänger med den överklassens lyx och arbetarnas dåliga löner, de s. k. konjunkturen m. m. Sven Brisman ger i sin för sin utomordentliga klarhet och tydlighet säkrast stående bok, en kort och uttömmande, men samtidigt överskådlig och enkel framställning av de olika fenomenens på arbetsmarknaden orsak, uppkomst och utveckling, av krisernas orsak och verkan, av den moderna spekulativen, av trusternas och kartellernas skada och nytta, kort sagt, av alla de företeelser, som icke borde vara främmande för någon i det nuvarande samhället. Ganska länge och utförligt uppehåller Brisman

sig vid jordfrågan och vid georgeismen och mer än av broschyrer och flygblad, lära vi av hans framställning av jordvärdestegringen. Pengarna och deras uppkomst få även en klar historik. Och vad som är bäst, det är, att boken är underhållande; man tänker icke ett ögonblick på, att den handlar om torr vetenskap, och när man har slutat boken, är man övertygad om, att finnes det flera sådana arbeten på de resp. områdena, så fanns det även flera människor, som vore hemmastadda i dagens frågor. Vad hjälper det att läsa en tidningsartikel, om man icke känner till frågans mekanism, och det är just, det, som boken lär. Sven Brisman har dessutom, enligt mitt förmenande, lyckats utmärkt väl att redogöra för de olika ekonomiska läroren på ett mycket opartiskt sätt, och han har försökt att leta fram de olika synpunkterna, som vid deras bedömande gjort sig gällande. Boken anbefalles till en var, som vill vinna insikt i det ekonomiska livets olika problem, utan att äga några som helst förstudier. N. K--ger.

Julfacklan 1911,

som i dagarna utkommit, bjuder både i fråga om illustrationer och text på ett omväxlande och gediget innehåll. Man har i år lyckats åstadkomma en »Fackla», som väl håller sig på höjd med de bättre julpublikationerna. Synnerligen aktuella artiklar fylla spalterna, såsom *Fr. Ströms* med siffror späckade, i intressanta iakttagelser och slutledningar utmynnande översikt över årets andra kammarval, *Otto Järtes* tankeväckande undersökning av arbetareklassens organisationsgränser, ett utomlands nu starkt beaktat spörsmål, som ju nära sammanhänger med socialdemokratins terräng-utsikter och framåt-energi i samhällsutvecklingen, samt *Sigfrid Hanssons* sammanträngda redogörelse för självunderstödsverk-

samheten inom den tyska fackföreningsrörelsen — en fråga just nu brännande inom den svenska fackföreningsvärlden.

Kring denna stomme av gedigen läsning gruppera sig nu kortare uppsatser, vars författare röra sig på estetiska, historiska och filosofiska områden.

Känsligt och varmt skriver *Carl Lindhagen* om den »heliga elden», humanitetens låga, vars vård till sist är det väsentliga i allt som sker. Av Strindbergs mångskiftande gestalt har *Erik Helén* lyckats avvinna en ny sida, i det han skildrar dennes ungdomsflykt på socialismens vidder och särskilt hans 80-tals ställning till jordfrågan — särskilt av intresse nu då partiet fått sitt nya, vidgade jordprogram. *C. N. Carleson* bidrager med både vers och prosa. Inledningsdikten »Åsgårdsrej» verkar som en poetisk omklädnad av arbetareklassens krafttag i årets valrörelse. Som ett apropos till Nobelpriset har samma förf. skisserat konturerna av Maurice Maeterlinck och den nya »belgiska skolans» roll av ideal- och litteraturförnyare; skissen åtföljes av några utdrag ur M:s reflektioner om »vår sociala plikt». Carlesons uppsats om »reduktion och revolution» berör ett viktigt skede i vår historia. Av samma penna har även tecknats en bild av svensk socialdemokrati till 30-årsminnet.

Av lättare lektyr har bidrag lämnats av Hannes Sköld, E. W. Hülphers, Ola Hansson, H. Gustafson.

En känd veterans porträtt och penna pryda vidare ett par av »Facklans» sidor: *Pehr Eriksson*, som i år nått sitt femtionde år, lägger ned sin ensamhets tankar i en till eftertanke manande artikel om »maktlydnad och socialt framåtskridande» samt skildrar registertorrt och ändock vältaligt sin ungdoms upplevelser i den begynnande arbetare-rörelsen.

Slutligen utfylles häftet av ännu ett par skisser av C. N. Carleson.

I den stora floden av julböcker

som nu strömmar ut från de olika förlagen vilja vi fästa våra läsares uppmärksamhet på den realisation av sina

1-kronas böcker till det otroligt billiga priset av 50 öre, som *A.-B. Ljus* nu igångsatt. Realisationen, som sker genom våra arbetareorganisationer, är planerad och iscensatt i samarbete med Partistyrelsens V. U., vilket också givit den litteratur, realisationen omfattar, sin varmaste rekommendation. Att V. U. med gott samvete kunnat göra detta kan man övertyga sig om genom ett aldrig så litet ögonkast på litteraturförteckningen. Eller vad sägs om arbeten sådana som Strindbergs »Tschandala», Brandes »Lasalle», Gustaf Janssons »Paradis» m. fl., Grazia Deledda »På onda vägar», Krapotkin »En anarkists minnen», till ett pris av 50 öre per styck!

En bok som icke av någon barnafader torde försummas som lämplig julklapp åt sina pojkar är Jules Wernes underbara äventyrsbok »Den hemlighetsfulla ön».

Som helhet kan sägas att realisationen är värd det största intresse och mana vi våra läsare att taga detta tillfälle till gott och billigt bokförvärv i akt.

Manlig — kvinnlig — mänsklig.

Det finnes väl knappast något, som åstadkommit så mycken begreppsförvirring som ovanstående adjektiv. Hur hava vi icke fastnaglat dessa bägge könsbegrepp — manlig och kvinnlig — utan den ringaste tanke på individens själsliv och läggning. Indelande människans intellektuella liv i två avdelningar, med frihet för varje individ att endast röra sig inom en av dessa. Vi vilja helt och hållet isolera de bägge könsens tankevärld från varandra, liksom i naiv okunnighet om att *själarna äro könlösa*. På detta enkla stora faktum faller all begränsning, all åtskillnad bort, som någonting löjligt. Det är också bevisligt att vi syssla allt för mycket med könsproblemet, låtande detta så ingå i vår tankevärld och bli det väsentliga, att det till sist får utgöra vårt andliga värde.

Detta faktum kunna vi konstatera dagligen och stundligen. En av huvudstadstidningarna har i en pristävlan uppsatt: Vad är kvinnans högsta prydnad? och — Vad är mannens högsta prydnad? Frågorna förutsätta naturligtvis att icke samma egenskaper kunna pryda dem bägge, således idel könsfrågor såsom det *högsta*, märk väl.

Vi kunna icke säga att kvinnan är den högsta art av nu levande liv, icke heller mannen, utan vi äro det *gemensamt*. Härmed erkänna vi ju oss jämbördiga, och när vi veta att själen är könlös, måste då icke vårt förnuft fatta att den högsta norm av själsutveckling för oss är gemensam?

Således måste också den högsta andliga egenskap först och främst pryda

människan, oberoende av vilket kön hon är. Allt vad som kan pryda könet som sådant är kroppsligt och av mindre värde.

Den, som låter sin ande fritt få röra sig på alla områden, går mot den eventualiteten, att bli betitlad könlös, som vore det den högsta skymf en ande kan få. Hur barbarisk en dom kan bli för en kvinna som »går över gränsen» se vi t. ex. i vad en manlig journalist skriver om hennes tankeförmåga, givande uttryck säkerligen åt det stora flertalets mening. Han säger: »I det ögonblick, nämligen då kvinnan lägger bort sina typiska fel i tankegången och tänker som mannen, i det ögonblick då hon fattar det abstrakta och upphör att överdriva, då hon i stället för att känna verkligen tänker, då upphör hon också i viss mening att vara kvinna. — En kvinna utan fel, en kvinna som tänker nyktert och utan att överdriva har alltid förefallit mig som något ohyggligt.»

Om något är »ohyggligt» så är det väl denna uppfattning, och denna värdesättning av själsliv är allt annat än värdig en kulturmänniska. En kvinna skall således icke få göra några som helst ansträngningar för att förbättra och förädla sig, icke ens tänka skall hon, just därför att hon är kvinna och en så tilldragande könsvarelse med sina andliga ofullkomligheter. Hur mycket har icke gått förlorat av *verkligt* värde, först för kvinnan, så i förhållandet till mannen och sist för släktet, därför att hon senterat dylika lögnen. Och vi kunna vara säkra på att så länge det ännu finns *en*, som vill offra på fåfångans altare, nog finnes det tjänande präster.

Rösiö har också insett hur kvinnans personlighet tagit skada genom detta, huru hon så att säga tagit sin omogenhet som en förtjänst, genom vilken hon vore prisvärd, då han säger:

»Kvinna, din väg går till Kanossa!» Han har så rätt häruti. Hon bör göra den färdén för att bli värdig sin uppgift, som *hel* människa. För att få den heliga ödmjukheten inbränd i sin själ, ödmjukhet inför detta »av evighet», som finnes i oss och ödmjukhet inför sin uppgift. Hon skall icke längre gå med en egenkär tanke av makt i sitt medvetande, men hon skall komma ihåg att hon är en själ, berättigad till varje vrå i universum. Gör hon detta skall det icke behöva bli så sällan vi möta den verkliga individualisten bland kvinnorna och det klara, samvetsgranna tänkandet. Det bör väl i alla fall stå som ett axiom detta: att en människa med skolad logisk tankegång står högre än den som saknar denna.

Även de »manliga männen» och de »kvinnliga kvinnorna» skola en gång inse detta, inse, att såväl manlighet som kvinnlighet bottnar i mänskligheten, att det *största* ha vi *gemensamt*.

För oss idealister vill gärna framtidens människa stå som en vision, där inget av könsens fel skall finnas, men bägges förtjänster, förenade i ett harmoniskt helt.

Lisa Jönsson.

Arbeterskornas organisation nödvändig.

Vi minnas alla arbetarskekonferensen i Stockholm förra hösten. Där föreslogs och sadets många goda saker, men i den socialistiska pressen påpekades med rätta att mycket litet kan vinnas av en överläggning om ej organisationen blir fastare. Bl. a. skrevs då i Arbetet:

»Bland lönarbeterskorna är utsugningen blodigare än bland männen, beroende på deras rent av brottsliga försakelsförmåga samt på kvinnornas allmänna förnedring och rättslöshet. A la bonheur, gör som vi, tillvaratag edra intressen, vakna upp ur slöheten, gå med edra manliga kamrater, edra bröder! manar pliktskyldigast fackföreningsagitatorn — om han kommer ihåg det.

Kanske lyckas man i några yrkeslärdas fack med blandade medlemmar, manliga och kvinnliga, få en liten kärna anslutna kvinnor, men i de fack, där kvinnorna dominera — sömnads-, textil- och kemiskt-tekniska industrierna såväl som inom det egentliga grovarbetarfacket — där tyckas försöken att organisera kvinnorna föspilda. Och följden? Det stora flertalet industriarbeterskor är och förblir oorganiserat. Ett sakförhållande, liktydigt med personliga lidanden för dem, svält, överansträngning, brutal behandling från befäl och manliga kamraters sida (ännu är väl Maria Sandels artikel härom i friskt minne?), en glädjelös tillvaro med stora hygieniska och moraliska vådor samt släktets urartning som slutverkan!

Fröken Gerda Meyerson, som föranstaltade arbetarskekonferensen i Stockholm och för något år sedan utgav hemarbetsbroschyren, har även utfört en undersökning, omfattande ställningen för 8,000 av huvudstadens industriarbeterskor. Hon sammanfattar resultatet i följande siffror:

Av huvudstadens arbetarskor ha väl flertalet vuxna en veckoförtjänst av 9—10 kr. Ett stort antal har åtminstone 12 kr. i veckan, men antalet av dem som beräkna att deras inkomst pr dag, fördelad över hela året, är 2 kr., blir säkert icke stort. Och de som tidtals måste leva på 6—7 kr. i veckan äro förfärande många!

Det finns kvinnliga agitatorer, som tigt, trugat, kältat och föreställt arbetarskorna att sammansluta sig fackligt, som vädjat till deras ambition, sagt dem att deras arbete är lika samhällsnödvändigt som männens, att det skulle utföras av män, om ej kvinnor utförde det, men i så fall för kvinnornas dubbla lö-

ner minst! Arbeterskorna ha till sin disposition hela den apparat männen systematiskt byggt upp på ömsesidighets- och solidaritetsprincipen: fackförbund och landsorganisation med fonder, ett politiskt parti med en riksdagsgrupp, kooperativa företag, samlingshus, folkets parker, en egen stark press o. s. v. Vad hade de klassmedvetna arbetarna i rörelsens början mer än tron på sin rättvisa sak och vissheten att av många sammanlagda bråkdelar energi måste det bli en summa! Men trots det att arbeterskorna ha det så väl förspänt, se vi dem icke mäktiga att genom organisation försäkra arbetskraften och alltså göra arbetsvillkoren dragliga för sig i tillnärmelsevis samma grad som manliga arbetare.

En och annan av oss har kanske förstätt, att det skulle förbli så. Och att förklaringen härtill ligger däri, att män äro män, kvinnor kvinnor. Det ena könet, männen, vet att dess vistelse på arbetsmarknaden gäller på livstid, det andra, kvinnorna, betraktar den tillfällig och ambulatorisk. Varje man värdesätter sitt arbete från början relativt högt, åtminstone som att det skall bestå honom en hustru, ett väsen, som lever och har sin varelse uteslutande för hans räkning. Att en kvinna, som presterar ett motsvarande produktivt arbete och genom det i viss mån kanske också blir en smula "förklarad", om vi så få uttrycka oss, med fog skulle kunna ställa liknande krav på passning, vård och hänsyn — det avfärdas som en löjlighet, en orimlighet.

Kvinnan fattar sitt lönarbete tillfälligt. Hon skall gifta sig, komma från släpet. Hade hon dragligare arbetsvillkor och begrepp om personligt oberoendes värde, är det sannolikt, att hon såg sig för litet bättre än hon vanligen gör, vore litet mindre "trakterad". Hon tar så ofta skada till sin själ i äktenskapet under nutidsförhållanden.

Men utom att kvinnornas fackföreningsrörelse får stryka på foten för giften, finns det andra faktorer, som inverka hindrande på densamma. En av dessa är de gifta kvinnornas osolidariska uppträdande mot de övriga yrkessystrarna, en annan kvinnornas egen bristande lust för det långsamma och systematiska fackföreningsarbetet, en tredje, den stora bristen på kvinnliga organisatörer o. s. v."

Vi instämna fullt och helt. Det är den rena, osminkade sanningen, sådan den ter sig bland arbeterskorna. Men en viktig orsak, ja, kanske den viktigaste, till att förhållandena äro så bedrövliga, har uteglömts.

Det är icke enbart de gifta kvinnornas osolidariska uppträdande som är en medverkande faktor, utan även de

organiserade männens rent av förtvivalade oförstånd och osolidaritet gent emot kvinnorna som arbets- och klasskamrater.

Hur skola förhållandena kunna vara annorlunda, så länge männens organisationssträvanden i nittionio fall av hundra endast gäller den manliga kamraten och i första hand vars och ens speciella yrkeskamrat, men nästan aldrig kvinnorna. I många organiserade arbetares hem sitta hustrurna dag efter dag och producera uselt betald sömnd, medan dottern på syfabriken, hos modisten eller kanske på kontor förtjänar ungefär hälften av vad som behövs till ett ordentligt livsuppehälle. Mannen, den rättrogne, pliktuppfyllande fackföreningsmedlemmen, som nedlagt ett otroligt arbete för sin fackförenings framgång, som icke skulle kunna arbeta tillsammans med en oorganiserad kamrat, han tillåter, utan att blinka, att hustru och döttrar grovt exploateras av arbetsgivare.

Och följderna! Ja, det framgår av det ovan anförda.

Varför försöka icke de organiserade arbetarna att i hemmen övertyga kvinnorna om organisationens nödvändighet och få in dem i organisationen? Jo, därför att det är den kortsynta manliga egoismen som gör sig gällande, halvsolidariteten, som ger sig uttryck så här: är det icke tillräckligt att jag tillhör fackföreningen? Nej, det är icke tillräckligt med

halvsolidaritet när det gäller den ekonomiska klasskampen. Med rätten till arbete följer plikten till organisation för alla lönearbetare, både män och kvinnor. Om man än icke kan begära, att den gifta hustrun-arbeterskan skall kunna offra sig för föreningsarbetet, så bör hon väl i all rimlighets namn vara med som medlem.

Så länge icke de organiserade arbetarna fullt förstå vikten av arbeterskornas organisation, att den är lika nödvändig för det helas framgång som männens, så länge halvsolidariteten gör sig gällande, så länge komma kapitalisterna att skära guld med täljknivar på de flitiga, blott allt för tåliga, kvinnornas bekostnad.

Artikelförfattaren i Arbetet har rätt i sin slutreplik:

"Det är synd om arbetarkvinnan, den utsugna lönearbeterskan, den prostituerade, den moderna madonnan med barnet, den förpinaade gifta lönearbeterskan och änkan med de många tidigt faderlösa små!"

A. S.

*Dock tro vi den randas den lyckliga dag,
då svält och elände ur världen utplånas.
Men vi få ej tröttna och släppa vårt tag,
hurän vi föraktas begabbas och hånas.
Lik strålande stjärnor från midvinterhimmel,
så vänligt och klart genom stridernas vimmel
oss lyser och värmer vår glödande tro.*

Mona.

Den bästa julklapp en organiserad arbetare kan giva sin hustru, moder, syster, dotter eller kvinnlig anhörig är ett prenumerationskvitto på MORGONBRIS 1912.

Morgonbris kostar i prenumeration för helt år 1: 20, tre kvartal 90 öre och halvt år 65 öre, 1 kvartal 40 öre.

Klipp ur nedanstående prenumerationsblankett och prenumerera omedelbart på MORGONBRIS för år 1912.

Hos postanstalten i

N:r

rekvireras för år 1912:

N:r i taxan	Tidningarnas namn	Antal exemplar				Abonnemangs- avgift	
		1:sta kv.	2:dra kv.	3:dje kv.	4:de kv.	Kronor	öre
	"Morgonbris"						

kr. öre kvitteras.

den

Abonnent.

Adress.

LJUS' BARN- och UNG-
DOMSBÖCKER 1911.

Kråkrömmen

En kråkas dröm på Skansen. Saga av EINAR NERMAN. En verklig utomordentligt rolig barnbok. I svart och färger berättar Nerman om den på Skansen instängda kråkan, som i drömmen tror sig befria Skansens alla djur.

Pris kartonerad 2: 50.

Röda Ryttarn

Sagor och historier av VILHÄLM NORDIN med teckningar av Einar Nerman.

Innehåller 5 sagor med inalles 10 helsidesillustrationer.

Pris kartonerad 1: 50.

Villervallan

En ny samling sannsagor av CARL EWALD. Ingen jul utan en ny samling av Carl Ewalds allt mera uppskattade sannsagor.

Pris kartonerad 1: 50.

Barnen ifrån
Frostmofjället

LAURA FITINGHOFFS präktiga ungdomsbok utkommer i ny — FJÄRDE — upplaga. Denna bok hör till vår ungdomslitteraturs allra bästa arbeten.

Pris eleg. inb. 3: 75.

Buster Brown

Av Buster Brown-historierna föreliggande två böcker:

Buster Brown, hans upptåg och berömvärda föresatser, samt Buster Brown, hans hund Tobby och vad som hände dem.

Vardera boken kostar 1: 75.

De Lustiga
Svamp-
familjerna

Denna sällsynt roliga barnbok har sin givna plats i den svenska barnbokslitteraturen. Man vet ej om man mest skall beundra den frodiga fantasien, den glada humorn eller den rent av häpnadsväckande detaljrikedomen i de skrattretande bilderna.

Pris eleg. inb. 2: —.

Adresslista.

Soc.-dem. kvinnokongr. arbetsutskotts ordförande.

Agda Östlund, Upplandsgatan 61, 4 tr., Stockholm.

Morgonbris' redaktion:

Anna Lindhagen, Stockholm.

Morgonbris' expedition:

Signe Svensson, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm. Allm. tel. 244 36.

Julfacklan 1911.

Arbetarepartiets Jultidning.

Julfacklan, den svenska arbetarörelsens gamla, välkända publikation, utkommer i dagarna i 36-sidigt format och till ett pris av 50 öre.

Ur innehållet må nämnas och framhållas:

Artiklar och uppsatser: av Carl Lindhagen: »Den heliga elden», av Erik Hedén: »Strindberg och vårt nya parti-program», av Fredrik Ström om »Hur vi segrade» vid valen, av C. N. Carleson om Maurice Maeterlinck, den store diktaren och socialisten, av samme: Reduktion och revolution, av Pehr Eriksson: Maktlystnad och socialt framåtskridande, av Otto Järte: Arbetarnas organiserbarhet, av Sigfrid Hansson: Arbetarnas självunderstödd verksamhet — samtliga intressanta och aktuella uppsatser, belysande olika sidor och områden av den moderna arbetarrörelsen.

Dikter, skisser o. dyl.: av C. N. Carleson: Åsgårdsrej och Röde hertigen, av E. W. Hülphers: Sömmerskan, av Ola Hansson: Ditt eget väsens egen tolk, av H. Sköld: Sanningens ängel och lögnens, av H. Gustafson: Arbetets slagfält, m. fl.

Konstproduktioner, karikatyrer m. m.: Bruno Liljefors: Tjäder i gran; Fabiola: Studie; Meunier: Industrin och Ropande gruvarbeterska; Hartmann: Dansen; Kreuger: Vilande hästar; Rembrandt: Kvarnen och Träden; Millet: Våren; m. fl. Porträtt av Maurice Maeterlinck, P. Eriksson. Karikatyrer av C. A. Jacobsson.

JULFACKLAN 1911 blir helt visst kärkommen i varje arbetarehem.

De fackföreningar, klubbar, loger och enskilda kommissionärer, där arbetarekommuner ej finnas, som önska efter cirkulerande anteckningslistor beställa eller direkt till försäljning hemtaga Julfacklan 1911 erhålla den mot postförskott eller efterkrav till ett nettopris av 35 öre, fraktfritt.

Alla rekvisitioner ställas till Julfacklans Exp., Barnhusgatan 16, Stockholm.

För Soc.-dem. Partistyrelsen:
C. G. T. Wickman.

"Mor..."

Mor...

Om jag fingre smeka ditt hår
just nu

som du står där, grå om hjässan och
bleknad

med slocknande blick...

Mor,

lilla mor...

Vad din kind är tård

och din blick så trött

som om någonting inom den sakta
dött...

Din hand så vissnad

och ändå... och

för en enda smekning av den

jag offrade

hela min själ!

Mor,

lilla mor...

Jag såg dig i dikt,

jag såg dig i syn

under drömmarnas lek

och jublets sång.

Men aldrig så nära som nu

i ångestens timme...

Mor...

Allt,

hela mitt liv

ville jag lägga som gård —

en tiggares gård —

för dina fötter...

Olof Bruno.

Från kvinnoklubbarnas
arbetsfält.

Från Ronneby.

Hur var det nå'n sa' under kongressen?

— »De små klubbrenen hur de liva sinnena, de tala om hängivna kämpande kamrater och de ger oss tillit att verka och tro på nytt!»

— »Ja», instämde red., »men hälet bör breven vara korta och med innehåll, rågot uttalande över diskussionsfrågor eller dylikt». Så ungefär tänkte och talade vi i april i knoppningens tid, och drogo var till sitt med fast beslut att under närmaste tid verka isynnerhet för vår Morgonbris och dess röda blomma. Diskussionerna fick väl följa efter blomstertiden — och breven efter dem. Nu ha vi emellertid strött ut den röda blomman, spritt vår tidning och krupit in under tak igen för att återgå till ett kraftigare och mera ordnat mötesarbete. När därför kamraterna gav mig i uppdrag att rapportera lite från Ronneby gör jag nu detta lätt om hjärtat.

Tanken på vår motion och tidningsveckan har förut liksom tyngt på sinnet — inte därför att vi inte sålt blommor och »blad» utan därför att det blev oss omöjligt att då anordna någon fest. Nu ha vi äntligen lyckats även häruti och blev den klingande behållningen liten så blev hänförelsen för vår strävan desto större och det är ändå det värdefullaste. Vår Morgonbristfest hölls den 21 okt. med föredrag av red. J. A. Ingvarsson från Karlshamn. Ämnet: Kvinnans medborgarrätt. Varmt och övertygande hävdade tal. Kvinnornas medborgarrätt. Redogjorde kvinnans ställning från allra äldsta tider och hur utvecklingen fört oss fram till den ställning vi nu intar. En kraftig applåd vittnade om kvinnornas tack för det alltigenom utmärkte föredraget. — Ja, låt mej se »männens tack också» ty många av dem voro också med och blevo inte minst belåtna. En dialog, »I tvättstugan», som utfördes av fyra käcka

Drick alltid

A.-B. Förenade chokladfabriker,
Stockholm.

»hjälppegummar» fick livligt bifall, agitatorisk som den var. Sluttablan — en efterhärming av Morgonbris' vignett — med den i ljusblått klädda unga flickan, vilken stod andlöst spejande mot soluppgången vid det oroliga havet, blev en stämningfull och talande avslutning. Musik utfördes av stråkorkester. Mera av programmet vågar jag inte framhålla, är rädd för red:s korta och med innehåll.

Nu till mötena. Bra besökta och fulla av intresse. Vi ha diskuterat frågan: Hur på bästa sätt intressera våra medl. och övriga kvinnor? Många goda uppslag gavs. Å senaste möte vartill såväl ungdomsklubben som kommunen inbjöds, behandlades frågan: Är det för vårt partis vidkommande lyckligt att kvinnornas rösträttsfråga löses under nästkommande riksdagsperiod?

Följande uttalande gjordes:

»Med tanke på att kvinnornas rösträttsfråga löses under nästkommande riksdagsperiod, uttalar mötet som sin enhälliga mening att ett dylikt beslut måste även för vårt partis vidkommande anses lyckligt. Väl förstående vikten av ett ännu kraftigare och intensivare upplysningsarbete bland våra kvinnor riktar mötet därför en allvarlig maning till alla manliga kamrater att i största möjliga mån verka härför. Detta såväl genom att bidra till kvinnoklubbars bildande där sådana ej finnes, som ock att understödja desamma; dels också genom att uppmana kvinnorna att ingå i resp. klubbar, samt i övrigt med agitation i såväl föredrag som litteratur vara kvinnorna behjälpliga sprida upplysning inom egna led.»

Till sist med ett: kamrater, låt oss inte tröttna, låt oss tro på sanningens, ljusets och det godas seger, hälsar Ronneby kvinnoklubb.

Rebecka.

För hemmet.

Såningemannen har uppmärksammat vår lilla rekommendation av vegetarisk diet och anför, att grönsaker i vardagslag äro för dyra för ett arbetarehem, följande:

»Det tro vi också, och därför avråda vi alltid från att betrakta dem annat än som smakämnen och fyllnadsämnen, som man så mycket lättare kan avstå från, som de ej utgöra människans naturliga föda.

Däremot tillstyrka vi livligt användandet av bröd av sammanmalet mjöl-, gryn- och mjölrätter samt frukt och nötter. Begagnar man tillagade frukträtter och använder sig av nötterna, sydfrukterna samt torkad svensk frukt skall man finna att denna matordning icke blott är hälsosammare utan också billigare än det billigaste kött. — Alltså gör puddingar, färser, soppor med gryn o. s. v.

I förhållande till sitt näringsvärde och jämförd med kött och ägg är mjölken också ett mycket billigt födoämne.»

De recept som här lämnas äro beräknade till middagsmål och betingade de enligt uträkning ett pris av 14 till 21 öre person.

Dessa priser se ju enormt billiga ut men sorgligt nog torde det iindock ännu vara många arbetarehem, där barnantalet är 5—7 stycken, som middagsmålet ej får gå till 14 eller 21 öre person.

Grynkaka. $\frac{1}{4}$ lit. korngryn, $\frac{1}{4}$ lit. risgryn, $1\frac{1}{2}$ lit. vatten, 1 port lök, 2 msk. smör, 2 ägg, 1 msk. sirap, 2 tsk. salt, 1 kkp. russin.

Korngrynen och risgrynen sköljas och kokas tillsammans, men skall korngrynen ha stått i vatten sedan dagen förut för att hinna bli färdiga samtidigt med risgrynen, och bör ihågkommas att vattnet inte får hållas utav utan skall grynen koka i detsamma, emedan det innehåller näringsämnen från grynen. Löken finhackas och brynes, äggen vispas, gulorna och vitorna var för sig. Russinen sköljas väl.

Sedan grynen efter kokningen svalnat (grynen skola vara väl kokta) nedröres smöret, löken, sirapen, russinen, saltet, äggulorna och sist vitorna. Härfter hålles smeten i en väl smord form och gräddas i ugn omkring en $\frac{1}{2}$ tim. Serveras varm med skirat smör och potatis.

Till serveringen: 1 hg. skirat smör, potatis (råskalad) 2 lit.

Aprikossoppa: $\frac{1}{4}$ kg. aprikoser, 75 gram socker, 3 lit. vatten, 2 msk. potatismjöl.

Aprikoserna sköljas väl och är fördelaktigt låta dem stå i vatten över natten och i likhet med grynen koka i samma vatten. Efter kokningen passeras de och få sedan ett uppkok med sockret och avredas med potatismjöl.

Bengt E. Pettersson

SKOMAGASINER

92 DROTTNINGGATAN 92

5 OLOFSGATAN 5

Väl sorterat lager av starka, eleganta och moderna skodon för damer och barn.

OBS! Alla slags beställningar emottagas och utföras skyndsamt.

Reparationer emottagas och utföras väl och billigt.

Snufva

botad genom

Lazarin-
salva!

Mot snufva har jag vid olika tillfällen använt Lazarin-salva med utmärkt godt resultat.

Behandlingen tillgick på så sätt att jag penslade näsans innerväggar med Lazarin-salva.

Det är ej endast en gång jag genom denna behandling blivit befriad från snufva utan flerfaldiga gånger har såväl jag som andra personer försökt denna behandling och alltid med samma goda resultat. Min bestämda åsikt är, att Lazarin-salva är ett idealmedel mot snufva.

Högaktningsfullt
E. L.

Halmstad den 20 Juni 1911.

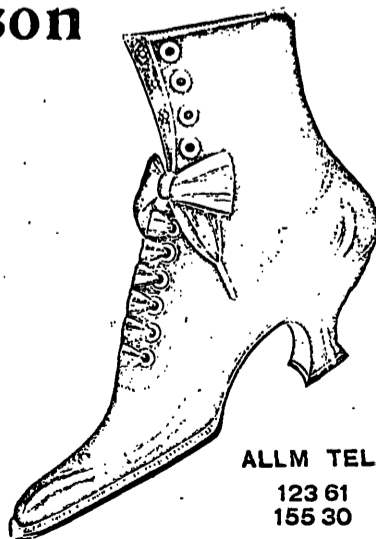
P. S. Såge helst att Ni under ev. annons endast utsatte initialerna E. L. men står alltid till tjänst med rekommendationer om hänvisning till mig göres.

D. S.

Postsparbanken.

Statens garanti. Motböckerna gälla över hela riket.

Ficksparbössor tillhandahållas.

ALLM TEL.
123 61
155 30

Aktiebolaget

Stockholms Folkbank

Huvudkontoret: Klarabergsgatan 23.
Kommendörsgatan 25.
Avdeln.-kontor: Barnhusgatan 16.
Flemingsgatan 59 B.

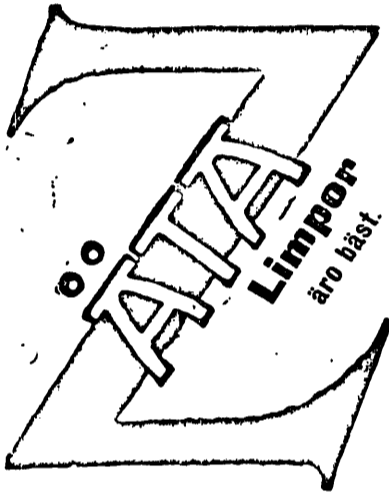
Depositions-Ränta } 5 proc.
Kapitalräkn.-Ränta }

Sparkasse-Ränta 5 proc.

Kassafack från kr. 5 pr år.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiefrielse vid sjukdom och olycksfall, m. fl. för-
måner.

Svenska Livränteförsäkringsbolaget

Framtiden

— ömsesidigt —
STOCKHOLM.

Folkpensionering.
Folkförsäkring.
Livförsäkring.

En arbetarhustru
borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handeln, av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firnamärke försedda maskinerna äro ett fabrikat, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikat. Särskilt för-
månliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären **SOLIDAR**,
Vasagatan 52, STOCKHOLM.

Furulunds soc.-dem. kvinnoklubb
avhåller ordinarie möte tredje tisdagen
varje månad i godtemplarsalen kl. 1/2 8
e. m. *Styrelsen.*

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb av-
håller ordinarie möten 1:sta och 3:dje månda-
gen varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl.
8,00 e. m. *Styrelsen*

SIGRID HANSEN

KAPPAFFÄR

29 VESTERLÅNGGATAN 29

Arbetarebanken

Avdelningskontoret: Kungsgatan 20.
Betalar högsta Depositions- &
Kapitalräkningsränta.

G. W. SCHUMACHER, Kungl. Hovleverantör
17 Norrlandsqatan 17
STOCKHOLM

SPIS- och KNÄCKEBRÖD

Många sorter, oöverträffade i välsmak och näringsvärde.

Följande utlåtande föreligger om dessa tillverkningar:

»På begäran av Herr Fabrikör C. W. Schumacher har jag under flera år upprepade gånger dels övervakat tillverkningen av, dels analyserat av honom tillverkade sorter av delikatess-spisbröd, spisbröd och knäckebröd.

Jag har därvid funnit, att dessa Herr C. W. Schumachers brödsorter på grund av högt näringsvärde (hög halt av stärkelse och protein) renhet (frihet från främmande inblandningar) samt torrhet och mörhet (vattenhalt mindre än 10 procent) äro att anse såsom stående i främsta rummet beträffande kvaliteten. Klhalten är ringa och ej större än den för prima bröd av dessa sorter normala.

Stockholm den 8 april 1911.

G. Lagerhelm, Professor vid Stockholms Högskola.

OBS! "Svenska veckans"
omtyckta nyhet

Stella spisbröd rekommenderas.

Fru Sofia Englund, Dalsjöfors,
Målsryd.

Vidstående originalfotografi visar en Fru som varit sjuk i 4 år utan att finna hjälp, fast än hon hade vänt sig till flera läkare samt vistats på badort för att sköta sin hälsa, allt dock utan resultat, hundratals på orten visste att läkaren hade utdömt henne som obotlig, sjukdomen var mycket allvarlig, hon kunde ligga afsvimnad ända till 6 timmar.
Men så erhöll hon af Kurola-Soda Extrakt och genom detta utmärkta Hälsomedel aflägsnades från kroppen de osunda beståndsdelarna som förorsakat rubbningarna, hon undergick en grundlig kur af hvilket hon återfick hälsa och krafter och om hvilket hennes herr man länsträdgårdsmästaren skriver till oss att hon icke på länge sett så kry och förnygrad ut som nu sedan hon begagnat af Kurola-Soda-Extraktet. Detta utmärkta hälsomedel är för svaga och sjukliga en källa till lif och hälsa. Detta preparat är af stort värde, Kurola-Soda-Extrakt är ett hälsomedel som från den sjuka kroppen upplöser och aflägsnar osunda rester samt uppriskar orent blod och befrämjar ämnesomsättningen. "Kurola" är ett utmärkt hälsomedel mot dålig mage, det borttager magkatarr kvälningar, sura uppstötningar, s. k. halsbränna och är aptitöggande samt mildt afförande. Det är mot nervositet och allmän svaghet stärkande och rogfivande, utmärkt mot reumatism och dålig hjärtverksamhet samt mot huvudvärk med förmimelse af svindel och susningar i öronen. "Kurola" är för underlifsåkommor och njurarna ett synnerligen värdefullt preparat, emedan "Kurola" underlättar njurarnes funktion att från kroppen bortföra osunda vätskor. Genom sin sammansättning verkar "Kurola" äfven välgörande på andningsorganen, det är slemupplösande, hvarigenom det är ett synnerligen värdefullt medel mot hosta och ondt i bröstet samt mot astma. "Kurola" underlättar andningsarbetet och verkar stillande. Ni bör försöka detta erkännansvärda hälsopreparat, resultatet skall blifva öfverraskande.

Utlåtande. Dalsjöfors pr Målsryd, den 1 aug. 1910.

Aktiebolaget Kurola, Stockholm.

Stor tacksamhet för Kurola-Soda-Extraktet. Ett paket har gjort mig fullständigt frisk, det oaktadt tänker jag fullfölja kuren med No 2. Jag har nämligen varit sjuk i 4 år under hvilken tid jag sökt 8 olika läkare samt badat, men ingenting hjälpt. Men Kurola-Soda-Extrakt var just rätta medlet, jag led nämligen af alla i annonsen omnämnda sjukdomarna utom hosta och astma och är det med glädje jag rekommenderar det till alla sjuka.

Högaktningsfullt: Fru SOFIA ENGLUND.

Har hälsan sviket så bör ingenting lämnas oförsökt ty de penningar som användas för hälsans vård äro de bäst använda, priset på Kurola-Soda-Extrakt är Kr. 2.50 pr paket, med ett par paket torde uppnås utmärkt resultat. Är Ni sjuklig bör Ni ej försomma att försöka detta hälsomedel, det är en ringa penning att förlora men mycket att vinna ty det kan hända att just detta preparat är för Eder det rätta, skriv till

Aktiebolaget Kurola, Stockholm- 6.

Malmbergets soc.-dem. Kvinno-
klubb har ordinarie möten 2:dra och sista
måndagen i varje månad kl. 8,30 e. m. i Fol-
kets Hus. *Styrelsen.*

Hälsingborgs soc.-dem. kvinno-
klubb avhåller möte 1:sta och 3:dje onsa-
gen i månaden i Furutorpsalen kl. 8 e. m.

Nyhetsmagasinet, Falköping.

— Nils Adamsson —

Sanitära och sjukvårdsartiklar. Sprutor,
pulver och många nyheter. Priskurant gratis.
Förlag och utställning i Centralpalatset,
Stockholm.

DRÄKTER, ULSTRAR.

PLÜSCH- & SAMMETS KAPPOR.

PÅLSAR, KJOLAR.